

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 19.9.2007
KOM(2007) 532 lõplik

2007/0199 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1775/2005 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu
tingimuste kohta**

(komisjoni esitatud)

{SEK(2007) 1179}
{SEK(2007) 1180}

SELETUSKIRI

Elektril ja gaasil on oluline roll Euroopa heaolu tagamisel. Ilma konkurentsivõimelise ja tõhusa Euroopa elektri- ja gaasituruta maksaksid Euroopa kodanikud ülemäära hinda selle eest, mis on üks nende olulisematest igapäevastest vajadustest. Elektri- ja gaasiturg on oluline Euroopa konkurentsivõimele, kuna energia on oluline Euroopa tööstuse sisend.

Lisaks sellele on konkurentsivõimeline ja tõhusalt toimiv elektri- ja gaasiturg kliimamuutustega tegelemise eeltingimus. Ainult toimiva turu korral on võimalik välja töötada tõhus heitkogustega kauplemise mehhanism ja taastuvenergia tootmine, mis vastab Euroopa Ülemkogu ambitsioonikatele eesmärkidele tagada, et 2020. aastaks saadakse 20 % ELi energiast taastuvatest energiaallikatest.

Lõpuks on konkurentsivõimeline üleeuroopaline elektri- ja gaasiturg oluline, et tagada Euroopas energia varustuskindlus, kuna üksnes üleeuroopaline ja konkurentsivõimeline turg annab õigeid signaale investeerimiseks, tagab kõigile võimalikele investoritele õiglase juurdepääsu võrgule ning pakub nii võrguettevõtjatele kui ka tootjatele tegelikke ja mõjusaid stiimuleid, et järgmisel kahel aastakümnel investeerida ELi jaoks vajalikke miljardeid eurosid.

Elektri- ja gaasituru liberaliseerimine algas ligikaudu kümme aastat tagasi. Selle kümne aasta jooksul said paljud Euroopa kodanikud kasu suuremast valikuvõimalusest ning konkurentsist, tänu millele paranesid nii teenused kui ka turvalisus. Komisjoni ja Euroopa energeetikasektori reguleerivate asutuste läbiviidud hindamise alusel ei ole reaalselt konkurentsivõimelise turu arendamine kaugeltki lõpetatud. Tegelikult puudub liiga paljudel ELi kodanikel ja ettevõtjatel võimalus valida tarnijat. Peapõhjused, miks puudub toimiv siseturg, on turu killustatus vastavalt riigipiiridele, vertikaalse integreerituse kõrge tase ning suur turukontsentratsioon.

Komisjon on pärast praeguste elektri- ja gaasidirektiivide jõustumist 2003. aasta juulis pidevalt jälginud nende rakendamist ja mõju turule ning on olnud korrapäraselt ühenduses asjaomaste sidusrühmadega. Komisjon on igal aastal avaldanud võrdlusuuringuid elektri ja gaasi siseturu rakendamise kohta. Komisjon korraldas elektrisektori reguleerimise Firenze foorumi ja gaasisektori reguleerimise Madridi foorumi, kus said korrapäraselt kokku ministrid, riiklikud reguleerivad asutused, komisjon, põhivõrguettevõtjad, tarnijad, kauplejad, tarbijad, ametiühingud, võrgukasutajad ja elektriköösajad.

Euroopa Ülemkogu Hampton Courti kohtumisel 2005. aasta lõpus tõstatati Euroopa tõhusa energiapoliitika küsimus. Vastusena sellele avaldas komisjon 8. märtsil 2006. aastal rohelise raamatu Euroopa ühtse ja kooskõlastatud energiapoliitika kohta. Avaliku arutelu käigus saadi 1 680 vastust. Juba 2005. aastal alustas komisjon gaasi- ja elektriturgude konkurentsivõimelise arendamise ning tarbijate piiratud valikuvõimaluste üle. Komisjon võttis uuringu lõpparuande vastu koos laiaulatusliku meetmepaketiga, et teha 10. jaanuaril 2007 Euroopa uue energiapoliitika ettepanek.

Komisjoni 10. jaanuari 2007. aasta teatistes „Euroopa energiapoliitika”¹ rõhutati vajadust viia lõpule elektri ja maagaasi siseturu kujundamine. Seda täiendasid siseturu laiaulatuslik aruanne, sektori konkurentsivõimelise arendamise lõpptulemused ning põhjalikud ülevaated liikmesriikide

¹ KOM(2007) 1.

elektri- ja gaasiturgude olukorra kohta. Paralleelselt viis komisjon läbi mõju hindamise, et hinnata poliitikavalikuid, mis on seotud gaasi ja elektri siseturu kujundamise lõpuleviimisega. Mõju hindamine hõlmas konsulteerimist sidusrühmadega. Küsimustiku täitis kokku 339 organisatsiooni 19 riigist. Lisaks täitsid küsimustiku 73 organisatsiooni, kes ei ole seotud ühegi konkreetse riigiga. Lisaks intervjuueeriti 56 sidusrühma, peamiselt ettevõtjaid, keda võib mõjutada varade eraldamine või rangemad läbipaistvusnõuded.

2007. aasta kevadel kokku tulnud Euroopa Ülemkogu kutsus komisjoni üles tegema täiendavate meetmete ettepanekuid järgmistes valdkondades:

- tarne- ja tootmistegevuse tõhus eraldamine võrguhaldusest;
- volituste edasine ühtlustamine ja riiklike reguleerivate asutuste sõltumatuse suurendamine;
- liikmesriikide reguleerivate asutuste koostööks sõltumatu mehhanismi loomine;
- põhivõrguettevõtjatele mehhanismi loomine, et parandada võrguhalduse ja võrgukasutuse koordineerimist, piiriülest kauplemist ning võrgu kasutamist; ja
- energiaturu suurem läbipaistvus.

Euroopa Ülemkogu rõhutas samuti vajadust tugevdada liikmesriikidevahelisel solidaarsusel põhinevat varustuskindlust.

Seetõttu väljendas Euroopa Parlament oma 10. juuli 2007. aasta resolutsioonis gaasi ja elektri siseturu väljavaadete kohta tugevat poliitilist toetust ühisele energiapoliitikale, märkides et põhivõrkude omandisuhete eraldamine on „kõige tõhusam vahend infrastruktuuridesse investeerimise edendamiseks mittediskrimineerival viisil, samuti uute turule sisenejate elektrivõrgule õiglase juurdepääsu ning turu läbipaistvuse edendamiseks”. Parlament rõhutas siiski, et vaja on ka muid meetmeid ning et elektri- ja gaasiturgude erinevused võivad tingida eri rakenduskorra. Parlament kutsus samuti üles tugevdama „koostööd riiklike reguleerivate asutuste vahel ELi tasandil ELi organisatsiooni abil, mis võimaldaks toetada euroopalikumat lähenemist piiriüleste küsimuste reguleerimisele”.

Euroopa energeetikasektorit reguleerivate asutuste nõukogu (CEER) tervitas komisjoni 10. jaanuari 2007. aasta teatist ning toetas ELi uute õigusaktide väljatöötamist, et käivitada uuesti ühtse energiaturu projekt. Euroopa reguleerivad asutused avaldasid 6. juunil 2007 kuus dokumenti, milles võeti seisukoht energiavaldkonda käsitlevate õigusaktide peamistes küsimustes. Eelkõige toetati komisjoni ettepanekuid seoses regulatiivse sõltumatuse suurendamisega nii riiklikul kui ka ELi tasandil ning seoses põhivõrkude omandisuhte tõhusa eraldamisega. Reguleerivad asutused soovivad selgelt, et põhivõrkude omandisuhete eraldamine peaks põhimõtteliselt olema eeskujuks sellele, mida nõutakse ELi uutes õigusaktides ning seda tuleks kohaldada nii elektri- kui ka gaasituru suhtes.

Kõnealuseid asjaolusid võeti täielikult arvesse käesoleva ettepaneku koostamisel ning need on kokkuvõtlikult järgmised.

1. TARNE- JA TOOTMISTEgevuse Tõhus ERALDAMINE VÕRGUHALDUSEST

1.1. Olemasolevad omandisuhte eraldamist käsitlevad sätted ei ole piisavad, et tagada turu nõuetekohane toimimine

Olemasolevate õigusaktidega nõutakse, et võrguhaldus oleks õiguslikult ja funktsionaalselt tarnest ja tootmisest eraldatud. Liikmesriigid on järginud kõnealust nõuet, kasutades eri organisatsioonistruktuure. Mitu liikmesriiki on loonud täiesti eraldiseisva ettevõtte võrguhalduseks, samas kui teised on loonud juriidilise isiku integreeritud ettevõtja sees. Õigusliku ja funktsionaalse eraldamise nõue on mitmes liikmesriigis positiivselt mõjutanud konkurentsivõimelise elektri- ja gaasituru tekkimist.

Kogemused on siiski näidanud, et kui põhivõrguettevõtja on juriidiline isik integreeritud ettevõtjas, tekib kolme tüüpi probleeme.

Esiteks võib põhivõrguettevõtja kohelda sidusettevõtjaid paremini kui konkureerivaid kolmandaid isikuid. Integreeritud ettevõtjad võivad kasutada võrguvara, et muuta konkurentide juurdepääs raskemaks. Algpõhjus on, et õiguslik ja funktsionaalne eraldamine ei lahenda peamist huvide konflikti integreeritud ettevõtjates, kuna tarne ja tootmise põhihuvi on suurendada müüki ja turuosa, samas kui võrguettevõtja on kohustatud pakkuma mittediskrimineerivat juurdepääsu konkurentidele. Seda loomupärast huvide konflikti on peaaegu võimatu kontrollida õiguslike vahenditega, kuna ilma koormavate ja piiravate õigusaktideta ei ole võimalik jälgida põhivõrguettevõtja sõltumatust integreeritud ettevõtjast.

Teiseks ei ole vastavalt praegustele eraldamise eeskirjadele võimalik tagada mittediskrimineerivat juurdepääsu teabele, kuna ei ole tõhusat vahendit, millega ennetada, et põhivõrguettevõtjad edastavad turutundlikku teavet integreeritud ettevõtja tootmise või tarnega tegelevatele osadele.

Kolmandaks moonutatakse integreeritud ettevõtjas investeerimisstiimuleid. Vertikaalselt integreeritud võrguettevõtjatel ei ole stiimulit arendada võrku turu üldistes huvides ning lihtsustada sellega konkurentide turulepääsu tootmise või tarnevaldkonnas; vastupidi, neil on loomulik huvi piirata uusi investeringuid, mis oleksid kasulikud konkurentidele või tooksid uusi konkurente „koduturule”. Vastupidiselt lähtuvad vertikaalselt integreeritud ettevõtjate investeerimisotsused pigem tarnevaldkonna sidusettevõtjate huvidest. Kõnealused ettevõtjad tunduvad olevat eriti edastusvõimsuse ja gaasiimpordi suurendamise vastu, millega võiks suurendada konkurentsi koduturul, takistades sellega siseturu arengut.

Kokkuvõttes on ettevõtjal, kes jääb vertikaalselt integreerituks, loomulik huvi investeerida uutesse võrkudesse võimalikult vähe (kartes, et selline investering aitaks konkurentidel tungida „koduturule”) ja eelistada igal võimalusel võrgule juurdepääsul enda müügiettevõtjaid. See kahjustab ELi konkurentsivõimet ja varustuskindlust ning muudab ebakindlaks kliimamuutuste- ja keskkonnavalaste eesmärkide saavutamise.

Andmed lähiaastate investeringute kohta näitavad, et vertikaalselt integreeritud ettevõtjad on näiteks märkimisväärselt vähem kui täielikult eraldatud ettevõtjad taasinvesteerinud piiriülesest ülekoormustasust uutesse võrkudevahelistesse ühendustesse. Tõhus omandisuhte eraldamine kõrvaldab vertikaalselt integreeritud põhivõrguettevõtjatele omased moonutatud investeerimisstiimulid. Seega suurendab see varustuskindlust. Komisjon on täheldanud, et tõhus põhivõrguettevõtjate omandisuhte eraldamine edendab põhivõrguettevõtja

investeeringustegevust. Asjaomased liikmesriigid on täiendavalt meelitanud ligi uusi infrastruktuuriinvestoreid, kes ehitavad nt maagaasi veeldusjaamu.

Lisaks sellele näitab elektri ja gaasi hind eri turgudel, et on kasulik omandisuhe eraldada: viimase kümne aasta jooksul on vertikaalselt integreeritud ettevõtjad tõstnud rohkem hindu või säilitanud kõrgemad hinnad kui ettevõtjad, kus omandisuhe on eraldatud.

1.2. Põhivõrguettevõtjate tõhusam eraldamine on seetõttu selgelt vajalik

Konkreetne sellealane ettepanek näitab selgelt, et komisjoni eelistus on omandisuhte eraldamine. Tegelikult tähendab see, et liikmesriigid peavad tagama, et sama isik või samad isikud ei või omada kontrolli tarneettevõtja üle ja samal ajal omada osalust põhivõrguettevõtjas või põhivõrgus või õigust selle üle. Käesolevat sätet kohaldatakse ka vastupidiselt, st kontroll põhivõrguettevõtja üle välistab võimaluse omada mis tahes huve või teostada mis tahes õigusi tarneettevõtja suhtes.

Kõnealune võimalus lubab siiski olukorda, kus sama isik, nt pensionifond, omab kontrolliõigusega vähemusosalust nii põhivõrguettevõtjas kui ka tarneettevõtjas. Selline vähemusosanik ei saa omada vetoõigust mõlemas ettevõtjas, samuti ei saa ta määrata juhatuse liikmeid ega saa üks isik olla mõlema ettevõtja juhatuse liige. Kõnealune võimalus, miks eristatakse selgelt põhivõrguettevõtjate ja tarneettevõtjate omandisuhet, on kõige tõhusam ja stabiilsem viis saavutada võrguettevõtjate kindel eraldamine ning seega lahendada loomupärane huvide konflikt.

Selleks et kõnealust võimalust rakendada, võivad liikmesriigid valida järgmise korra, mis võib aidata tagada vertikaalselt integreeritud aktsionäride huvid. Vertikaalselt integreeritud ettevõtja aktsiad võib jagada põhivõrku omava ettevõtja aktsiateks ja jaotusvõrgu aktsiateks. Seejärel võib kõnealused aktsiad jagada vastavalt varem vertikaalselt integreeritud ettevõtja aktsionäride vahel.

Kuigi komisjon märgib, et omandisuhte eraldamine jääb eelisvalikuks, pakub ta valikuvõimalust liikmesriikidele, kes ei soovi minna seda teed. See peab siiski andma sarnase garantii seoses kõnealuse võrgu tegevuse sõltumatusega ning pakkuma samal tasemel stiimuleid investeerida uude infrastruktuuri, mis võib olla kasulik konkurentidele. Seda võimalust, mis on erand omandisuhte eraldamise põhilähenemisest, tuntakse nimetuse „sõltumatu süsteemihaldur” all. See võimaldab vertikaalselt integreeritud ettevõtjal säilitada omandiõiguse võrguvarade üle, kuid nõuab, et põhivõrku juhiks sõltumatu süsteemihaldur – vertikaalselt integreeritud ettevõtjast täielikult sõltumatu ettevõtja või isik – kes täidab kõiki võrguettevõtja funktsioone. Selleks et tagada, et võrguettevõtja tegutseb täiesti sõltumatult vertikaalselt integreeritud ettevõtjast ning jääb sõltumatuks, tuleb tagada reguleerimine ja pidev õiguslik järelevalve.

Mõnel juhul sunnitakse vertikaalselt integreeritud energiaettevõtjaid eralduma teatavatest varadest, eelkõige põhivõrgust, või andma kolmandale poolele üle kõnealuste varade haldus, et täita tõhusa eraldamise kavandatud nõudeid. Kavandatud võimalustele ei tundu siiski olevat alternatiivi, kui me tahame tagada põhivõrguettevõtjate täieliku sõltumatuse.

Neid mõlemaid võimalusi kohaldatakse sarnaselt nii elektri- kui ka gaasisektori suhtes. Kuigi komisjon tunnistab, et omandisuhte eraldamisega on üldiselt elektrisektoris palju kaugemale jõutud, ei ole komisjon leidnud veenvaid põhjusi, millega põhjendada nende sektorite erinevat kohtlemist. Huvide peamine konflikt tarne- ja tootmistegevuse vahel ühelt poolt ning

võrguhalduse ja arenduse vahel teiselt poolt esineb mõlemas sektoris. Lisaks sellele ei sõltu pikaajaliste tarnelepingute sõlmimine gaasitootjatega võrgu omamisest, vaid tugeva kliendibaasi olemasolust. EL jääb kahtlemata atraktiivseks gaasitarneturuks, sõltumata hankiva ettevõtja omandisuhte struktuurist ning kui omandisuhe eraldatakse, on selline ettevõtja suuteline konkureerima gaasiturul võrdsetel alustel. Komisjon mõistab, et gaasitranspordil vastupidiselt elektrienergia edastamisele toimub gaasimolekulide füüsiline liikumine torudes. Põhivõrguettevõtjal on seega suurem kontroll voosuuna määramise ning võrgu võimsuse kasutamise üle. Seetõttu on gaasivõrkudes omandisuhte tõhus eraldamine vähemalt sama tähtis kui elektrivõrkudes.

Selleks et soodustada tarne- ja tootmisettevõtjate investeeringuid uutesse energiainfrastruktuuridesse, hõlmab praegune ettepanek võimalust teha ajutine erand omandisuhte eraldamise nõudest seoses uute infrastruktuuride ehitamisega. Kõnealust erandit kohaldatakse iga juhtumi puhul eraldi, võttes arvesse uue investeeringu majandusaspekte ning siseturu ja varustuskindluse eesmärke.

Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 295 kohaldatakse ettepanekut nii avalik-õiguslike ettevõtjate kui ka eraettevõtjate suhtes samal viisil. See tähendab, et hoolimata omandivormist (avalik-õiguslik või eraõiguslik) ei saa ükski isik või isikute rühm mõjutada põhivõrguettevõtjate ega tootmisettevõtjate juhtkonna koosseisu, hääletamist või otsuste langetamist. Sellega tagatakse, et kui tarne- või tootmistegevus on riigi omandis, on tagatud riigi omandis oleva põhivõrguettevõtja sõltumatus, kuid kõnealuste ettepanekutega ei nõuta riigi omandis olevatelt ettevõtjatelt, et nad müüksid võrgu eraettevõtjale. Kõnealuse nõude täitmiseks võiksid näiteks avalik-õiguslikud asutused või riik kanda õigused (st „mõju”) teisele avalik-õiguslikule või eraõiguslikule juriidilisele isikule. Oluline on, et kõigi omandisuhte eraldamiste puhul peavad liikmesriigid tõestama, et tegelikkuses on tulemus toimiv ning et ettevõtjad tegutsevad üksteisest täiesti sõltumatult, millega luuakse kogu ELis sarnased tingimused.

Lisaks ei kohaldata omandisuhte eraldamise sätteid liikmesriikide suhtes, kus puuduvad gaasi või elektri põhivõrguettevõtjad ning on ainult jaotusvõrk.

1.3. Kolmandate riikidega seotud aspektid

Praeguse ettepanekuga ei nõuta põhivõrguettevõtja ning tarne- ja tootmistegevuse eraldamist mitte ainult riiklikul tasandil, vaid ka kogu ELis. See tähendab, et ükski tarne või tootmisega ELis tegelev ettevõtja ei või omada või hallata põhivõrku ELi mis tahes liikmesriigis. See peaks kehtima ühtviisi nii ELi äriühingute kui ka ELi-väliste äriühingute suhtes.

Õigusaktide pakett hõlmab kaitsemeetmeid selle tagamiseks, et kolmandate riikide ettevõtjad, kes soovivad omandada olulist osalust või kontrolli ELi võrgu üle, peavad selgelt ja üheselt täitma ELi ettevõtjatega samu omandisuhte eraldamise nõudeid. Komisjon võib sekkuda, kui ostja ei suuda tõestada nii otsest kui ka kaudset sõltumatust tarne- ja tootmistegevusest.

Lisaks sellele on hästi toimivatel turgudel ja võrkudel oluline roll majanduse konkurentsivõimes ja kodanike heaolus. Käesoleva ettepaneku eesmärk on edendada konkurentsi Euroopa energiaturgudel ning toetada nende turgude tõhusat toimimist. Sellega arvestades tuleb – ilma et see piiraks ühenduse rahvusvaheliste kohustuste täitmist – tagada, et kõik Euroopa energiaturgudel tegutsevad ettevõtjad järgivad turuinvestori põhimõtteid. Seetõttu teeb komisjon ettepaneku sätestada nõue, et kolmandatel riikidel või nende isikutel ei ole õigust omada kontrolli ühenduse põhivõrgu või põhivõrguettevõtja üle, välja arvatud

juhul, kui seda lubatakse ELi ja kolmanda riigi vahelise kokkuleppega. Eesmärk on tagada, et kolmandate riikide ettevõtjad järgivad nii sisuliselt kui ka vormiliselt samu nõudeid, mida kohaldatakse ELi ettevõtjate suhtes, samas aga neid diskrimineerimata. Komisjon koostab kiiresti põhjaliku ülevaate ELi energiavaldkonna välispoliitika laiematest aspektidest ning avaldab selle tulemused.

Võttes kokku omandisuhte eraldamise põhiküsimuse, on praegused ettepanekud seoses tõhusa eraldamisega vajalikud ja kujutavad endast otsustavat sammu üleeuroopalise turuintegratsiooni saavutamisel. Kindlasti hõlbustab see piiriülest põhivõrguettevõtjate loomist, kuna neid ei takista enam vastastikune usaldamatus. Samas aga, kui piiriülesed põhivõrguettevõtjad loodaks ilma täielikku sõltumatust tagamata, võiksid võimalikud kokkulepped takistada tarne- ja tootmisvaldkonna sidusettevõtjate vahelist konkurentsi. Omandisuhte tõhusa eraldamise puudumine võiks seega põhjustada probleeme seoses konkurentsiaga. Eelkõige hõlmavad praegused ettepanekud mitmeid täiendavaid meetmeid, et toetada ELi turu integratsiooni eriti seoses põhivõrguettevõtjate vahelise parema koostööga.

2. RIIKLIKE REGULEERIVATE ASUTUSTE VOLITUSTE SUURENDAMINE JA SÕLTUMATUS

2.1. Tugevad riiklikud reguleerivad asutused, kes kontrollivad elektri- ja gaasiturgude toimimist

Olemasolevate elektri- ja gaasidirektiividega nõutakse, et liikmesriigid loovad reguleerivad asutused. Mitmes liikmesriigis toimivad reguleerivad asutused hästi, neil on piisavad volitused ja vahendid, mis võimaldavad neil tagada asjakohase tureguleerimise. Teistes liikmesriikides on reguleerivad asutused asutatud hiljuti ning nende volitused on nõrgemad või jagatud mitme asutuse vahel. Komisjoni koostatud põhjalikest riikide ülevaadetest nähtub ühtsuse puudumine ning mitmel juhul reguleerivate asutuste nõrkus.

Kogemuste põhjal, mis on saadud liikmesriikides, kelle turud on avatud juba mitu aastat, ning muudes konkurentile avatud üldkasulikes sektorites, on tugevad reguleerivad asutused vajalikud turu asjakohaseks toimimiseks, eelkõige seoses võrgu infrastruktuuridega.

Seetõttu on käesoleva ettepaneku eesmärk suurendada reguleerivate asutuste volitusi. Esiteks antaks neile selged volitused teha koostööd Euroopa tasandil tihedas koostöös energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööameti ja komisjoniga, et tagada ELis konkurentsivõimelised, turvalised ning keskkonnasäästlikud elektri ja gaasi siseturud ning tõhus turu avamine kõigile tarbijatele ja tarnijatele.

Teiseks tehti ettepanek suurendada nende volitusi seoses turu reguleerimisega, eelkõige järgmistes valdkondades:

- põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate ja kolmandate isikute juurdepääsueeskirjade, omandisuhte eraldamise nõuete, tasakaalustusmehhanismide, ülekoormuse ja süsteemihalduse kooskõla kontrollimine;
- põhivõrguettevõtjate investeerimiskavade läbivaatamine ning oma aastaaruandes põhivõrguettevõtjate investeerimiskavadele hinnangu andmine, nende vastavuse kohta üleeuroopalisele kümneaastasele arengukavale; võrgu turvalisuse ja usaldusväärsuse jälgimine ning võrgu turvalisuse ja usaldusväärsusega seotud eeskirjade läbivaatamine;
- läbipaistvusega seotud kohustuste kontrollimine;

- turu avatuse ja konkurentsitaseme jälgimine ning tõhusa konkurentsi edendamine koostöös konkurentsiasutustega; ja
- tarbijakaitsemeetmete tõhususe tagamine.

Elektrienergia ja gaas erinevad põhimõtteliselt muudest kaupadest, kuna need on võrgupõhised ning neid ei ole võimalik või on väga kulukas ladustada. See muudab need tundlikuks turu kuritarvitamise suhtes ning tuleb suurendada ülevaatlikkust elektri- ja gaasiturul tegutsevate ettevõtjate üle. Reguleerivatel asutustel peab seetõttu olema juurdepääs ettevõtjate tegevust käsitlevatele otsustele. On tehtud ettepanek kohustada ettevõtjaid tagama riiklikele reguleerivatele asutustele, samuti konkurentsiasutustele ja komisjonile viie aasta jooksul juurdepääs tegevust käsitlevate otsuste andmetele, et kõnealused asutused saaksid tõhusalt kontrollida turu kuritarvitamise süüdistusi. See piiraks turu kuritarvitamise ulatust, suurendaks usaldust turu vastu ning seega soodustaks kauplemist ja konkurentsi.

Mõnedel kauplejatel (nt pangad) on juba sellised kohustused vastavalt finantsinstrumentide turge käsitlevale direktiivile ning neil ei peaks olema topeltkohustusi. Seetõttu peaks andmete säilitamise kohustus olema kooskõlas finantsturge käsitlevate kehtivate ühenduse õigusaktidega ning ei tohiks piirata nende kohaldamist. Energeetikasektorit ja finantsturge reguleerivad asutused peavad tegema koostööd, et neil kõigil oleks asjaomastest turgudest ülevaade. Enne kui võetakse vastu suunised andmete säilitamise kohustuse kohta, peaksid energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet ja Euroopa väärtpaberituru reguleerijate komitee (CESR) tegema koostööd ning andma komisjonile suuniste sisu kohta nõu.

Selleks et neil oleks võimalik oma ülesandeid täita, antakse reguleerivatele asutustele volitused uurida, nõuda vajalikku teavet ning määrata hoiatavaid sanktsioone. Samuti peavad nad reguleerimisülesannete täitmisel võtma täielikult arvesse energiatõhususe eesmärke.

2.2. Reguleeriva asutuse selge sõltumatus tagab turu usaldusväärsuse

Reguleerivate asutuste sõltumatus on heade haldustavade peamine eeldus ning turu usalduse oluline tingimus. Olemasolevate õigusaktide kohaselt on reguleerivad asutused täielikult sõltumatud gaasi- ja elektrienergia tööstuse huvidest. Siiski ei ole nendes määratud, kuidas sellist sõltumatust tõestatavalt tagada, ning tagatud ei ole sõltumatus lühiajalistest poliitilistest huvidest.

Nagu rõhutati 2007. aasta kevade Euroopa Ülemkogu otsustes ning nagu märkis Euroopa Parlament, on riiklike energeetikasektorit reguleerivate asutuste sõltumatus prioriteet.

On tehtud ettepanek, et reguleeriv asutus on õiguslikult eraldatud ja funktsionaalselt sõltumatu muudest avalik-õiguslikest asutustest või eraettevõtjatest ning et nende töötajad ja juhid tegutsevad sõltumatult mis tahes turuhuvidest ning ei küsi ega järgi mis tahes valitsuse või muu avalik-õigusliku asutuse või eraettevõtja juhtnõore. Seetõttu on tehtud ettepanek, et reguleerivatel asutustel on iseseisev õigusvõime, eelarveautonoomia, asjakohased inim- ja rahalised ressursid ning sõltumatu juhtkond.

3. RIIKLIKE REGULEERIVATE ASUTUSTE KOOSTÖÖ JA OTSUSTUSPROTSESSI SÕLTUMATU MEHCHANISM: ENERGEETIKASEKTORIT REGULEERIVATE ASUTUSTE KOOSTÖÖAMET

3.1. Elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste tööühm (ERGEG) positiivne kogemus tuleb edasi arendada ametlikuks koostööstruktuuriks

Kuigi energia siseturg on arenenud märkimisväärselt edasi, on piiriülestes küsimustes endiselt regulatiivsed puudujäägid. Selle küsimusega tegelemiseks algatas komisjon isetoimivad foorumid, nagu Firenze foorum (elektrienergia) ja Madridi foorum (gaas). Kõnealused foorumid ühendavad sidusrühmi, et tugevdada koostööd.

Komisjon moodustas 2003. aastal lisaks sellele sõltumatu elektri- ja gaasisektori nõuanderühma nimetusega „elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste tööühm” (ERGEG), et lihtsustada liikmesriikide reguleerivate asutuste nõustamist, koordineerimist ja koostööd ning koostööd nende asutuste ja komisjoni vahel, et ühendada elektri ja maagaasi siseturud. ERGEGi kuuluvad riiklike reguleerivate asutuste esindajad.

ERGEGi viimaste aastate tegevus on aidanud kaasa elektri ja gaasi siseturu väljakujundamisele, andes välja mittesiduvad suunised ning esitades komisjonile soovitusel ja arvamused. Siiski ei ole kõnealuste foorumite ja ERGEGi loomise tulemusena edenenud ühiste standardite ja lähenemisviiside väljatöötamine, mis on vajalik piiriülese kauplemise ja piirkondlike turgude arendamiseks ning seega ka Euroopa energiaturu realiseerimiseks.

Aja jooksul on energeetikasektor muutunud üha üksikasjalikumaks ja keerukamaks ning hõlmab üha erinevamaid finantshuve. ERGEGi praegune lähenemisviis, mis tegelikkuses tähendab 27 reguleeriva asutuse ja üle 30 põhivõrguettevõtja nõusolekut, ei taga piisavaid tulemusi. See on viinud mitmete mittesiduvate reeglite tekkimiseni ning jõupingutusteni saavutada ühtlustamise kokkulepe järk-järgult, kuid mitte tegelike otsusteni rasketes küsimustes, mis on vaja nüüd teha.

Praegu esinevad väga suured erinevused elektrienergia ettevõtjate tehnilistes nõuetes ja „võrgureeglites” nii liikmesriigiti kui ka liikmesriikide piires. Neid tuleb ühtlustada, kui me tahame ELi energiaturud integreerida.

Komisjon hindas selle ülesande lahendamise eri võimalusi, sealhulgas seda, kas komisjon suudaks ise neid ülesandeid täita. Kõnealuste küsimuste ühtlustamine, samuti uue infrastruktuuri arendamine, ei kuulu tavaliselt komisjoni tegevusvaldkonda. Tegelikult ei ole komisjon kunagi sellega tegelenud. Selleks on vaja 27 riikliku reguleeriva asutuse koostööd ja eriteadmisi, kuna nemad peavad leppima kokku riiklike võrgureeglite muutmises. Praktikas saab ainult üks riiklikest reguleerivatest asutustest lähtuv asutus ühendada kõiki riiklike reguleerivate asutuste vajalikke vahendeid, mis on kõnealustes küsimustes edu saavutamisel oluline. Amet saab reguleeriva komitee vahendusel, mis koosneb riiklikest reguleerivatest asutustest, pöörduda nende asutuste töötajate poole. Komisjonil seda võimalust ei ole.

Komisjon on jõudnud järeldusele, et nõutavaid ülesandeid võib kõige paremini täita eraldiseisev üksus, mis on sõltumatu ja asub väljaspool komisjoni. Nii 2007. aasta kevade Euroopa Ülemkogu kui ka hiljutised Euroopa Parlamendi otsused toetasid seda järeldust².

Seetõttu kavandati riiklike energeetikasektorit reguleerivate asutuste võimsama võrgustiku loomist. Eeskujuks võeti konkurentsiasutuste võrgustik, mis loodi 2004. aastal nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 alusel. Siiski on vajalik komisjoni jaoks energeetikasektoris autonoomsete volituste loomine (praegu on need volitused ainult konkurentsieeskirjade valdkonnas). Riiklike reguleerivate asutuse volitusi tuleb igal juhul tugevdada ja ühtlustada.

Lisaks võiks olla kohaldatav Euroopa keskpankade süsteem, kuid asutamislepingus puudub sellel õiguslik alus. Selline mudel nõuaks lihtsalt asutamislepingu muutmist.

Seetõttu jõudis komisjon järeldusele, et kui loodaks sõltumatu asutus, kes võib teha komisjonile ettepanekuid seoses olulisi küsimusi käsitlevate otsustega ning võtta vastu kolmandate isikute jaoks siduvaid reguleerivaid üksikotsuseid neile delegeeritud tehnilistes küsimustes, oleks ainus lahendus luua koostööamet.

Peamised kavandatavad ülesanded täiendaksid riiklike reguleerivate asutuste täidetavaid reguleerimisülesandeid Euroopa tasandil. Kõnealune struktuur peaks aitama luua raamistikku riiklike reguleerivate asutuste koostööks, põhivõrguettevõtjate koostöö reguleerivaks läbivaatamiseks ja andma võimaluse võtta vastu mitme liikmesriigi territooriumil asuva infrastruktuuriga seotud üksikotsuseid. Käesolevas analüüsis kajastatakse põhimõtteid, mis komisjon on määratlenud Euroopa reguleerivate asutuste tegevusraamistikku käsitlevas institutsioonidevahelises eelnõus³, eelkõige seoses õigusega võtta vastu kolmandate isikute jaoks siduvaid üksikotsuseid.

Sellele järgnev ettepanek tugineb samuti komisjoni 10. jaanuari 2007. aasta teatises „Euroopa energiapoliitika”⁴ märgitud võimalusele ERGEG+.

3.2. Kavandatava energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööameti põhiülesanded

Koostööamet täiendab Euroopa tasandil neid reguleerimisülesandeid, mida reguleerivad asutused täidavad riiklikul tasandil järgmiselt.

- *Luues raamistiku riiklike reguleerivate asutuste koostööks.* See on kavandatud piiriülestes olukordades tegutsemise parandamiseks. Amet kehtestab riiklike reguleerivate asutuste koostööks vajalikud menetlused, eelkõige seoses teabevahetusega ja pädevuse jagamisega,

² Euroopa Ülemkogu nõustub oma järeldustes riiklike reguleerivate asutuste koostöö ja otsustusprotsessi sõltumatu mehhanismi loomisega, mis võimaldab neil koostööd teha ja võtta vastu otsuseid tähtsates piiriülestes küsimustes, kusjuures Euroopa Parlamendi vastuvõetud Vidal Quadrasi aruandes väidetakse, et Euroopa Parlament „tervitab komisjoni ettepanekut tugevdada riiklike reguleerivate asutuste koostööd ELi üksuse kaudu kui moodust edendada euroopalikku lähenemisviisi piiriülestes küsimustes, rõhutab, et komisjon peaks etendama otsustavat osa, samas mitte vähendama reguleerivate asutuste sõltumatust; usub, et reguleerivad asutused peaksid vastu võtma otsuseid konkreetselt piiritletud tehnilistes ja kaubandusküsimustes ning asjakohase teabe alusel, võttes vajaduse korral arvesse põhivõrguettevõtjate ja teiste asjaomaste sidusrühmade arvamusi”.

³ KOM(2005) 59.

⁴ ELT C [...], [...], lk [...].

kui hõlmatud on rohkem kui üks liikmesriik. Kõnealune raamistik edendab samuti piirkondlikku koostööd riiklike reguleerivate asutuste vahel.

- *Põhivõrguettevõtjate vahelise koostöö regulatiivne järelevalve.* Amet vastutab Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku tegevuse jälgimise ja kontrollimise eest. Eelkõige osaleb amet võrgustike tööprogrammide vahendusel prioriteetide kindlaksmääramisel, nende kümneaastaste investeerimiskavade läbivaatamisel ning tehniliste ja turureeglite koostamisel. Investeerimiskava läbivaatamine ei piira põhivõrguettevõtja vastutust tehniliste rikete korral siseriiklikus õiguses määratletud tähenduses. Ametile antakse seoses tehniliste ja turureeglitega volitused paluda põhivõrguettevõtjatel muuta oma projekte või käsitleda konkreetseid küsimusi üksikasjalikumalt. Amet võib samuti soovitada, et komisjon muudaks kõnealused reeglid õiguslikult siduvaks, kui on selgunud, et põhivõrguettevõtjate poolne vabatahtlik kohaldamine on ebapiisav või teatavates küsimustes ebasobiv. Amet võib soovitada muuta põhivõrguettevõtjate projekte või soovitada komisjonile lisasätteid. Praktikas kujuneb see mehhanism konstruktiivseks ja pidevaks dialoogiks ameti, põhivõrguettevõtjate ja komisjoni vahel. Ameti osalemine on oluline põhivõrguettevõtjate vahelise tõhusa ja läbipaistva koostöö tagamisel siseturu huvides.
- *Volitused teha üksikotsuseid.* Piiriüleste küsimuste lahendamiseks on tehtud ettepanek anda ametile volitused võtta vastu üksikotsuseid eranditaotluste⁵ suhtes, mis käsitlevad Euroopa tasandil huvi pakkuvaid infrastruktuurivarasid, ning otsustada reguleeriva korra üle, mida kohaldatakse mitme liikmesriigi territooriumil asuva infrastruktuuri suhtes. Lisaks on ametil õigus võtta vastu otsuseid tehnilistes üksikküsimustes, kui need on ametile antud konkreetsete suuniste raames, mis on komiteemenetluse teel vastu võetud vastavalt gaasi- ja elektridirektiivile.
- *Üldine nõuandev roll.* Ametil on komisjoni suhtes üldiselt nõuandev roll turu reguleerimise küsimustes ning ta võib välja anda mittesiduvaid suuniseid, et edastada liikmesriikide reguleerivatele asutustele teavet heade tavade kohta. Igal üksikjuhul on tal ka õigus, pidades silmas ühenduse õigusaktide kohaldamiseks gaasi- ja elektrisektoris komisjoni poolt vastuvõetud rakendusmeetmeid, vaadata läbi riiklike reguleerivate asutuste otsused, mis otseselt mõjutavad siseturgu, ning esitada komisjonile arvamusi.

Kuigi tema volitused ei laiene normotsuste vastuvõtmiseni (näiteks kohustuslike suuniste ametlik vastuvõtmine), etendab uus amet otsustavat osa Euroopa gaasi- ja elektrisektori turueeskirjade väljatöötamisel ja rakendamisel.

3.3. Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööameti juhtimine

Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööameti institutsiooniline raamistik ja juhtimise põhimõtted tuginevad põhimõtteliselt ühenduse reguleerivate asutuste standardeeskirjadele ja tavadele.

Tuleb siiski arvesse võtta reguleerimisega seotud funktsioonide vajalikku sõltumatust. Sel eesmärgil on tehtud ettepanek luua lisaks juhatusale, kes vastutab kõigi haldus- ja eelarveküsimuste eest, veel reguleerivate asutuste nõukogu, kes vastutab kõigi õiguslike küsimuste ja otsuste eest. Juhatus määrab pärast reguleerivate asutuste nõukoguga

⁵ Vastavalt direktiivi 2003/55/EÜ artiklile 22 ja määruse (EÜ) nr 1228/2003 artiklile 7.

nõupidamist esimehe, kelle valib komisjoni poolt heaks kiidetud nimekirjast. Esimees esindab koostööametit ja vastutab igapäevase juhtimise eest. Lisaks nähakse ameti koosseisus ette apellatsiooninõukogu, kelle pädevuses on tegeleda ameti poolt vastu võetud otsuste vastu esitatud kaebustega.

3.4. Finantsaspektid

On tehtud ettepanek, et ameti töötajate arv piirduks tema ülesandeid silmas pidades 40–50 inimesega. See hinnang põhineb riiklike reguleerivate asutuste personalivajaduse laiaulatuslikul analüüsil ja kavandatavate ülesannete jaoks vajalike minimaalsete ressursside hoolikal analüüsil, pidades eelkõige silmas võimalusi sünergia tekkeks, rakendades riiklike reguleerivate asutuste vahendeid ameti tööle kaasa aitamiseks. Kavandatud töötajate arv on kooskõlas kõnealuste asutuste vajadustega⁶. Nagu eespool märgitud, oleks töötajaid vaja palju rohkem, kui komisjon püüaks täita ameti ülesandeid.

Ameti kogukulud on hinnanguliselt umbes 6–7 miljonit eurot aastas, millest 5 miljonit eurot moodustab personalikulu (võttes aluseks Euroopa komisjoni töötajate keskmise personalikulu inimese kohta, so 0,117 miljonit eurot aastas, mille hulka on arvestatud ka hoonetega seotud kulud ja asjaomased halduskulud), 1 miljon eurot on tegevuskulud (koosolekud, uuringud, samuti tõlkimine, kirjastustegevus, suhtekorralduse kulud) ning ülejäänu on kapitalikulud (vallasvara omandamine ja sellega seotud kulud) ja lähetuskulud.

Ameti aastased kogukulud rahastab ühendus toetusena. Amet saab piiratud tulu kolmandate isikute makstavast tasust, mida nad peavad maksma, kui amet võtab vastu teatavad otsused.

3.5. Komisjoni roll

Põhimõtteliselt on olemas kolm erinevat võimalust komisjoni positsiooni ja rolli tagamiseks asutamislepingu täitmise järelevalvajana.

Esiteks, kui amet võtab vastu otsuse, on see otsus siduv ainult teatavates tehnilistes olukordades, mis on otseselt ette nähtud asjaomaste määruste ja direktiividega või sätestatud igal üksikjuhul siduvates eeskirjades. Ametil ei ole poliitilist otsustusõigust väljaspool kõnealust raamistikku.

Teiseks, kui põhivõrguettevõtjate koostöö või riiklike reguleerivate asutuste otsused ohustavad tõhusat konkurentsi ja turu toimimist, teavitab amet viivitamata komisjoni, kes saab seejärel võtta vajalikud meetmed olukorra parandamiseks. Komisjon võib otsustada tegutseda ka omal algatusel.

Kolmandaks, kui on vaja vastu võtta sisuline otsus, võib seda teha ainult komisjon. Neil juhtudel on ametil ainult ettevalmistav ja nõuandev roll. Komisjoni õigusteenistus on teksti sellest vaatepunktist hoolikalt analüüsinud, tagamaks, et ametil ei ole sisulise otsuse langetamise õigust.

Lisaks jääb komisjoni ülesandeks koostööameti rolli edasine piiritlemine ja kindlaksmääramine siduvate suuniste vastuvõtmise kaudu.

⁶ Seletuskirjale lisatakse organisatsiooni struktuuri skeem.

4. PÕHIVÕRGUETTEVÕTJATE TÕHUS KOOSTÖÖ

4.1. Elektri- ja gaasituru integreerimiseks on vajalik tihe koostöö põhivõrguettevõtjate vahel

Selleks et oleks võimalik turgusid integreerida, on vaja ka põhivõrguettevõtjate tihedat koostööd ning selget ja stabiilset reguleerivat raamistikku, sealhulgas regulatiivset koordineerimist. Võrkudele juurdepääsu eeskirjad ja tegevuseeskirjad peavad ühilduma, põhivõrguettevõtjate vahel peab olema tõhus teabevahetus ning uute investeeringute hea koordineerimine, et suurendada võrkudevahelisi ühendusvõimsusi. Gaasi ja elektri põhivõrguettevõtjad teevad praegu vabatahtlikult koostööd sellistes olemasolevates struktuurides nagu Euroopa Põhivõrguettevõtjate Liit (ETSO) ja Euroopa Gaasivõrk (GTE). Nad teevad piirkondlikul tasandil koostööd käitamisega seonduvates küsimustes ja osalevad sellistes tehnilistes ühendustes nagu Elektrienergia Edastuse Koordineerimise Liit (UCTE) ja Euroopa Energiakaubanduse Soodustamise Assotsiatsioon (EASEE-Gas). Need mitmekihilised koostööalgatused on andnud tuntava panuse siseturu arengusse ja suurendanud võrkude tõhusust ja ohutust.

Siiski on ilmnenud selle vabatahtliku koostöö piiratus, näiteks elektri- ja gaasivõrkude käitamise halva kooskõlastamise või puuduvate ühenduslülide tõttu aset leidnud vahejuhtumid ja elektrikatkestused ning raskused ühiste tehniliste standardite kohta ettepanekute tegemisel või nende vastuvõtmisel. Seepärast on tehtud ettepanek teha põhivõrguettevõtjatele ülesandeks tugevdada omavahelist koostööd mitmes olulise tähtsusega valdkonnas, keskendudes järgmistele põhiküsimustele.

- *Turu- ja tehniliste reeglite arendamine.* Elektri- ja gaasiturgude integreerimiseks on vaja tehniliste ja turureeglite ühtset kogumit. Praegu on need reeglid olemas riigiti või ühenduste, nagu UCTE või EASEE-gas, soovitusena. Praeguse olukorra kolm põhiprobleemi on järgmised: esiteks ei hõlma olemasolevad reeglid kõiki valdkondi, mida on vaja ühtlustada integreeritud turu toimimiseks, teiseks ei ühildu riikide reeglid sageli omavahel ja kolmandaks ei ole need õiguslikult siduvad ega täitmisele pööratavad. Selliste reeglite näited on UCTE käsiraamat elektri ülekandevõrkude turvalisuse ja usaldusväärsuse kohta ning EASEE-gas'i soovitused gaasi kvaliteedi kohta.
- Käesolevas ettepanekus säilitatakse põhivõrguettevõtjate vabatahtlik koostöö kui üksikasjalike tehniliste ja turureeglite arendamise pragmaatiline moodus. Kõnealused reeglid on sageli tehniliselt keerulised ja nende muutmiseks vajaduse korral on vaja tõhusat menetlust. Käesoleva ettepanekuga lisatakse range regulatiivse järelevalve ülesanne kõnealuste reeglite sisu, kooskõla kontrollimise ja täitmisele pööratavuse suhtes kas riiklikele reguleerivatele asutustele, ametile ja/või komisjonile vastavalt ettepaneku laadile. Kui põhivõrguettevõtjad ei jõua omavahel kokkuleppele vajalikes tehnilistes ja turureeglites või ei rakenda neid, võib teha ettepaneku nende reeglite vastuvõtuks ja need komisjoni ettepanekul vastu võtta komiteemenetlusega.
- Kokku määratletakse käesolevas ettepanekus 11 peamist koostöövaldkonda. Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku iga-aastased tööprogrammid (vt punkt 1.2), mis valmistatakse ette kõigi sidusrühmadega nõu pidades, ja uus, energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet (vt punkt 3) kehtestavad prioriteedid ja määratlevad üksikasjalikumalt, milliseid tehnilisi ja tururegleid on vaja. Põhivõrguettevõtjate koostöö peaks hõlmama ka tehniliste ja turureeglite rakendamise järelevalvet.

- *Ühist huvi pakkuv uurimis- ja arendustegevus.* Põhivõrguettevõtjate koostööga tuleks luua raamistik, mille abil määratleda, rahastada ja hallata uurimis- ja arendustegevust, mis on vajalik Euroopa elektri- ja gaasivõrkude tugeva tehnilise arengu ja muutuste edendamiseks, eelkõige et edendada varustuskindlust ja energiatõhusust ja võimaldada väiksema süsinikdioksiidi heitkogustega tehnoloogia arendamist.
- *Võrkude juhtimise koostööstamine.* Põhivõrguettevõtjate koostöö hõlmab igapäevast võrkude käitamist vastavalt kokkulepitud tehnilistele ja turureeglitele. Samuti kuulub sinna võrkude käitamiseks vajaliku teabe vahetus ja võrkudele juurdepääsu käsitleva teabe koostööstatud avaldamine, näiteks ühise läbipaistvusplatvormi kaudu.
- *Investeeringute kavandamine.* Et teha nõudluse rahuldamiseks piisav edastusvõimsus kättesaadavaks ja integreerida siseriiklikud turud, on võrguhalduritel vaja süsteemiarendamise koostööstatud pikaajalist planeerimist, pidades silmas võrguinvesteeringute kava ja jälgides põhivõrkude võimsuse arengut. Mõte on selles, et Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustik avaldab võrkude arengukavad, mis hõlmavad integreeritud võrgu modelleerimist, stsenaariumide arendamist ning integreeritud süsteemi paindlikkuse ja väljundvõimsuse hinnangut. Need arengukavad peaksid olema piisavalt tulevikkuvaatavad (nt vähemalt kümme aastat), et oleks võimalik varakult kindlaks teha investeerimislüngad, eelkõige piiriüleseid võimsusi silmas pidades.

Neist viimase kahe ülesande lahendamisel etendavad turu integreerimisel tähtsat osa piirkondlikud algatused. Põhivõrguettevõtjate koostööd Euroopa tasandil peaks täiendama koostöö piirkondlikul tasandil, et tagada reaalne edu, võrgu optimaalne haldamine⁷ ja asjakohased investeerimiskavad ning nende täitmine. Õiguslik raamistik peaks edendama, koostööstada ja arendama põhivõrguettevõtjate ja reguleerivate asutuste vahelisi piirkondlikke algatusi, nagu see on toimunud ERGEGi juhitud piirkondlike algatustega ja viiepoolse foorumi algatustega Loode-Euroopas ning nagu on soovitanud peamised sidusrühmad, nagu Eurelectric.

4.2. Täiustatud koostöömehhanism

On tähtis, et põhivõrguettevõtjate koostööstruktuure tunnustatakse Euroopa tasandil kui struktuure, millel on volitused eespool märgitud ülesannete täitmiseks. Sel eesmärgil määrab komisjon Euroopa põhivõrguettevõtjate (gaas ja elekter) võrgustiku ametlikult nende ülesannete eest vastutavaks.

Nagu ettevõtted, peavad ka põhivõrguettevõtjad omavahelist koostööd tegema läbipaistvalt. Nad võivad lähtuda olemasolevatest struktuuridest, nagu GTE ja ETSO. Põhivõrguettevõtjatel nõutavate ülesannete täitmine ja vastutus eeldavad kesket ja püsivat koostööstruktuuri nii organisatsioonilises kui ka võrkude töö planeerimise ja haldamise praktiliste vahendite mõttes.

Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet jälgib, kuidas Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustik täidab temale määratud ülesandeid.

Sidusrühmade, nagu tootjad, tarnijad, põhivõrguettevõtjad, tarbijad ja jaotusvõrguettevõtjad, kaasamise ja nendega konsulteerimise arendavad põhivõrguettevõtjad üldiseks tavaks

⁷ Näiteks elektrienergia valdkonnas on selge, et mõnes küsimuses tuleb tehnilised reeglid kindlaks määrata iga sünkroonse süsteemi jaoks.

konkreetses valdkonnas töötamise algusest peale. Sel eesmärgil konsulteeritakse sidusrühmadega kõigi tehniliste ja turureeglite kavandite üle, mis põhivõrguettevõtjad on ette valmistanud, andes neile võimaluse esitada oma arvamuse põhivõrguettevõtjate iga-aastase tööprogrammi kohta. Amet jälgib, et konsulteerimine toimuks nõuetekohaselt.

5. TURU TOIMIMISE PARANDAMINE

Käesoleva ettepaneku eesmärk on ka õigusraamistiku parandamine, et hõlbustada kolmandate isikute juurdepääsu võtmeinfrastruktuuridele, suurendada turu läbipaistvust, tugevdada turu integreeritust ja parandada juurdepääsu tarbijate jaoks jaemüügi tasandil.

5.1. Erandite kord

Kehtivate õigusaktide kohaselt võib uued suured infrastruktuuriprojektid kindlaks ajavahemikuks vabastada kolmandate isikute juurdepääsueeskirjade nõuete täitmisest. Seda võimalust on kasutatud mitme lõpetatud või poolelioleva infrastruktuuri puhul, sealhulgas võrkudevaheliste gaasi ühendustorude ja elektrijuhtmete ning maagaasi veeldusjaamade puhul. See on võimaldanud edendada projekte, mis suurendavad varustuskindlust ja konkurentsi. Samal ajal on kogemused näidanud, et projektiarendajatel, reguleerivatel asutustel ja komisjonil oleks lihtsustatud korrast kasu nii erandite taotlemisel ja andmisel kui ka mõnede tingimuste selgitamisel. Seepärast teeb komisjon ettepaneku koostada suunised, et abistada taotlejaid ja reguleerivaid asutusi eranditega seotud tingimuste kohaldamisel. Selleks et tagada, et turg saab nõuete täitmisest vabastatud infrastruktuuri siiski optimaalselt kasutada, tehakse ettepanek muuta uute infrastruktuuride puhul üldiseks võimsuste jaotamise ja ülekoormuse juhtimise sätete miinimumnõuded, mida seni on taotletud iga üksikjuhtumi puhul eraldi.

5.2. Läbipaistvus

Elektrienergia ja gaasi siseturgu iseloomustab likviidsuse ja läbipaistvuse puudumine, mis omakorda takistab vahendite tõhusat jaotamist, piirab riskide hajutamise võimalusi ja takistab uutel turuletulijatel turule sisenemist. Turu usaldusväärsust, likviidsust ja turul osalejate arvu tuleb suurendada, suurendades turuosalistele kättesaadava teabe hulka.

Praegused läbipaistvusnõuded keskenduvad võrgu võimsuse avaldamisele, nii et turuosalistel on võimalik näha, kas võimsus on saadaval ja kas saadaolevat võimsust pakutakse turul. Turuosalistel peab siiski olema võrdne juurdepääs andmetele, millest olenevad hulgimüügihinna muutused.

Turgu valitsevatel operaatoritel, kes vastutavad suurima osa elektrienergia- ja gaasivoogude eest ja kellele kuulub enamik vara asjaomasel turul, on praegu ulatuslikum ja parem juurdepääs teabele kui uutel tulijatel. Elektrienergia valdkonnas on olemas asjaomasele määrusele suunistena lisatud nõuded, milles on sätestatud elektritootmise läbipaistvusnõuded, kuid need ei ole piisavad ja gaasiga seoses praegu selliseid nõudeid ei ole. Seepärast tehakse ettepanek läbipaistvusnõuete laiendamiseks, et need hõlmaksid gaasivarud, nõudluse ja pakkumise prognoosid, võrgu tasakaalustamise kulud ja kauplemise.

Kõnealuste nõuete õiget ja täielikku kohaldamist peavad kontrollima ja jälgima riiklikud reguleerivad asutused, seepärast tuleb vastavalt suurendada nende volitusi.

Tuletisinstrumentide ja muude finantsinstrumentidega seotud läbipaistvuse küsimust ja küsimusi, milles käesolevad ettepanekud ei sätesta lisanõudeid asjaomastele ettevõtjatele, uurib komisjon üksikasjalikult ning teeb lõppjärel duse 2008. aasta keskpaigaks. Energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostöömehhanismi ja Euroopa väärtipaberituru reguleerijate komiteed kutsutakse tegema koostööd, et uurida ja anda nõu küsimuses, kas gaasi- ja elektritarnelepingutega seotud ning maagaasi ja elektrienergia tuletisinstrumentidega seotud tehingute suhtes tuleks enne ja/või pärast kauplemist kohaldada läbipaistvusnõudeid.

5.3. Juurdepääs hoidlatele

Kehtivas maagaasi siseturu direktiivis on sätestatud, et seal, kus gaasihoidlatel on oluline osa tarbijate varustamisel, peavad hoidlate haldurid võimaldama võrgule juurdepääsu kolmandatele isikutele. Liikmesriigid võivad valida, kas tagada juurdepääs kõnealustele hoidlatele reguleerivate asutuste määratletud tingimustel või kohustades gaasihoidlate haldureid juurdepääsu tingimuste üle tarbijatega läbi rääkima. Kõnealused nõuded piirduvad põhimõtetega ning jätavad liikmesriikidele suure vabaduse oma reguleeriva raamistiku määratlemiseks. Neile põhimõtetele anti sisu Madridi foorumil, kui kõik sidusrühmad leppisid kokku „vabatahtlikes suunistes gaasihoidlate halduritele kolmandate isikute juurdepääsu hea tava kohta”. ERGEG on siiski leidnud, et neid suuniseid rakendatakse üldiselt halvasti.

Nende tõhusama rakendamise eesmärgil teeb komisjon ettepaneku nelja meetme võtmiseks:

- muuta suuniste põhimõtted õiguslikult siduvaks ja võimaldada suuniste rakendamist komiteemenetluse kaudu;
- õiguslikult ja funktsionaalselt eraldada hoidlate haldurid, kes on osa tarneettevõtjatest;
- suurendada riiklike reguleerivate asutuste volitusi hoidlatele juurdepääsu kontrollimisel;
- nõuda hoidlate suhtes kohaldatava reguleeriva korra selgust.

Suuniste õiguslikult siduvaks muutmiseks laiendatakse määrust, et määratleda, kuidas hoidlate haldurid peavad pakkuma kolmandate isikute juurdepääsu teenust ja kuidas nad peaksid jaotama võimsust ja juhtima ülekoormust. Selles määratletakse ka läbipaistvusnõuded ja tehakse ettepanekud meetmete võtmiseks, et saaks tekkida kasutamata võimsuste järelturg. Need eeskirjad peaksid tagama, et kogu võimsust, mis on kolmandatele isikutele kättesaadav, pakutakse turule mittediskrimineerival ja läbipaistval viisil ja et varuvõimsuse soetamist takistatakse. Kõnealused eeskirjad peavad tagama ka nõuete täitmisest vabastatud infrastruktuuri suhtes kavandatud miinimumnõuete järjepidevuse.

Hoidlate haldurite õigusliku ja funktsionaalse eraldamise nõudega tugevdatakse märgatavalt hoidlatele juurdepääsu tõhusust. Praegune olukord, kus hoiustamist vajavad tarnijad peavad võtma ühendust oma konkurentidega, et leppida kokku hoiustamisvajadustes, ei suurenda turu usaldusväärsust ja on uutele turuletulijatele tõsiseks takistuseks. Hoidlate haldurite eraldamise nõue parandab seda olukorda ning võimaldab konkurentidel ja reguleerivatel asutustel kontrollida, et turul pakutaks kogu saadaolevat hoiustamisvõimsust.

Komisjon teeb ettepaneku kõrvaldada ebaselgus turule pakutava hoiustamisvõimsuse suurusel, nõudes, et kõik liikmesriigid määratleksid kriteeriumid, millal ja kuidas kohaldatakse kolmandate isikute juurdepääsu hoidlatele, ning et asjaomane teave avalikustataks.

Reguleeriva asutuse ülesanne on seejärel kontrollida, kas kõnealuseid kriteeriume kohaldatakse nõuetekohaselt kõigis hoidlates.

5.4. Juurdepääs veeldatud maagaasi terminalidele

Maagaasi veeldusjaamade roll Euroopa Liidu gaasiga varustamisel muutub üha tähtsamaks ja veeldatud maagaasi terminalidesse kavandatakse või on juba tehtud suuri investeeringuid. Seepärast on vaja läbipaistvaid eeskirju veeldatud maagaasi terminalidele juurdepääsuks. Reguleerivad asutused on kindlaks teinud vajaduse ning ERGEG on ette valmistanud suunised eesmärgiga luua ühine lähenemisviis kolmandate isikute juurdepääsuks veeldatud maagaasi terminalidele.

Ehkki paljudes ehitatud veeldatud maagaasi terminalides on kasutatud võimalust saada kõnealuse direktiivi artikli 22 alusel vabastus kolmandate isikute juurdepääsust ja reguleerivast sekkumisest, on siiski ka veeldatud maagaasi terminale, mille suhtes kehtivad kolmandate isikute juurdepääsueeskirjad. Kuna kehtiva direktiiviga on kehtestatud ainult üldnõue, et juurdepääsu tuleb reguleerida, jätab see liikmesriikidele võimaluse erinevaks tõlgendamiseks. Lisaks on artikli 22 raames antud erand alati ajutine ja kui vabastuse aeg on möödas, kehtib reguleerimisnõue veeldatud maagaasi terminalide suhtes jälle. Seepärast teeb komisjon ettepaneku kehtestada selgemalt määratletud eeskirjad kolmandate isikute juurdepääsuks veeldatud maagaasi terminalidele. Suuniste õiguslikult siduvaks muutmiseks laiendatakse määrust, et määratleda, kuidas maagaasi veeldusjaamade haldurid peaksid pakkuma kolmandate isikute juurdepääsu teenuseid ning kuidas nad peaksid jaotama võimsust ja juhtima ülekoormust. Selles määratletakse ka läbipaistvusnõuded ja tehakse ettepanekud meetmete võtmiseks, et saaks tekkida kasutamata terminalivõimsuste järelturg. Kõnealused eeskirjad peavad tagama ka nõuete täitmisest vabastatud infrastruktuuri suhtes kavandatud miinimumnõuete järjepidevuse.

5.5. Pikaajalised tarnelepingud

Tootmisahela lõpus olevate turgude pikaajalised kahepoolsete tarnelepingud annavad energiamahukatele ettevõtetele võimaluse *saada paremini prognoositavaid hindu*. Siiski tekitavad sellised lepingud tootmisahela lõpus oleva turu välistamise ohu, *takistades tarbijatel võrku vahetamast* ja seetõttu vähendades konkurentsi. Et vähendada ebakindlust turul, annab komisjon lähikuudel välja sobivas vormis suunised tootmisahela lõpus olevate turgude pikaajaliste kahepoolsete tarnelepingute kooskõlastamise kohta EÜ konkurentsioigusega.

5.6. Euroopa hulgimüügituru järkjärgulise loomise raamistik

Ei elektri- ega gaasituru puhul ole veel võimalik rääkida Euroopa hulgimüügiturust (majapidamised ja väikeettevõtjad), kuna tarbijad, kui neil on ka valikuvõimalus, on ikka veel sunnitud valima oma riigis asuva tarnija. Lõppkasutaja jaoks tõelise Euroopa turu loomine on elektri ja gaasi siseturu lõppeesmärk – see on vajalik konkurentsivõimelise turu ja maksimaalse tõhususe saavutamiseks. Hulgimüügituru liberaliseerimine on tähtis, et tagada kõigile ELi kodanikele konkurentsist tulenevad hüved. Kui liberaliseerimist kohaldataks ainult suurtarbijate suhtes, peaksid Euroopa kodumajapidamised hakkama lõpuks subsideerima oma tööstust, ning investeerimissignaali energiatootmise uutesse viisidesse ja tarnimine oleksid moonutatud. Alates 1. juulist 2007 on kõik ELi jaemüügiturud avatud konkurentsile, kuid tegelikult on paljud tarbijad seotud oma varasemate tarnijatega, kuna puudub asjakohane nõutav õiguslik raamistik. Euroopa jaemüügituru väljaarendamine saab toimuda ainult järk-järgult. Kõnealuse protsessi stimuleerimiseks kavatseb komisjon asutada

jaemüügifoorumi analoogselt Firenze ja Madridi foorumiga nende positiivsete kogemuste põhjal. See foorum võimaldaks keskenduda konkreetsetele hulgimüügiküsimustele, samuti võimaldaks see kõigil sidusrühmadel edendada kogu ELi hõlmava jaemüügituru loomist. See foorum juhendaks liikmesriike ja reguleerivaid asutusi kavandatavate kohustuste täitmiseks kehtestama kindlaid konkurentsieeskirju jaemüügiturul, pidades silmas turureeglite järkjärgulist ühtlustamist, et võimaldada piiriüleste jaemüügiturgude teket.

Hästi toimivad jaemüügiturud etendavad samuti tähtsat osa inimeste suurenevas teadlikkuses oma koduse energiatarbimise ning energia maksumuse kohta, kuna kõigi CO₂ heidete vähendamise ja energiatõhususe suurendamise meetmete puhul on tähtis kodumajapidamiste osalemine. Konkurents majapidamiste energiaga varustamiseks suurendab inimeste energiateadlikkust. Praegune olukord aga, kui tarbijad saavad lõpliku arve ainult aasta jooksul tarbitud koguse eest, ei võimalda sellise teadlikkuse teket, samuti ei aita see tarnijatel luua konkureerivaid teenuseid, mis võtaksid arvesse majapidamiste erivajadusi. Seepärast peavad tarnijad andma rohkem teavet, tagamaks, et tarbijad saavad sagedamini teavet oma energiatarbimise koguse ja maksumuse kohta.

On selge, et tarbijate valikuvabadusega peab kaasnema tarbijate õiguste kindel tagamine. Kehtivas direktiivis on juba sätestatud kaitsetumate tarbijate õiguste kõrgetasemeline kaitse, et tagada neile juurdepääs normaalseks eluks vajalikule energiale. Mõnes riigis on siiski neid meetmeid valesi kohaldatud ning raamistiku selgitamiseks teeb komisjon ettepaneku sõnastada õiguslikult siduvad suunised. Samuti teeb komisjon ettepaneku suurendada kõigi tarbijate õigusi, muu hulgas sellega, et anda neile õigus vahetada igal ajal tarnijat ja nõuda energiaettevõtelt, et lõpparve saadetakse kuu jooksul pärast tarnija vahetamist.

Komisjon on jõudnud järeldusele, et jaotusvõrguettevõtjate jaoks on praegused õigusliku ja funktsionaalse eraldamise eeskirjad piisavad. Seepärast ei tee komisjon ettepanekut laiendada eespool punktis 4 kirjeldatud omandisuhte eraldamise eeskirju jaotusvõrguettevõtjatele.

6. KOOSTÖÖ VARUSTUSKINDLUSE TUGEVDAMISEKS

6.1. Varustuskindluse jälgimine põhivõrguettevõtjate poolt

On tähtis tagada, et elektri- ja gaasisüsteemid suudaksid rahuldada nõudlust ka tipptundidel. Elektri puhul on see võimalik üksnes siis, kui on piisavalt tootmisvõimsust (tootmise piisavus) ja ühendusvõrgud on võimelised edastama energiat generaatorist lõpptarbijateni (võrgu piisavus). Gaasi puhul peab olema olemas piisav impordi- ja hoiustamismaht.

Direktiivi 2005/89/EÜ kohaselt peavad riiklikud reguleerivad asutused põhivõrguettevõtjate abi kasutades edastama igal aastal komisjonile aruande elektrivarustuse kindluse kohta. Direktiivi 2004/67/EÜ kohaselt peavad liikmesriigid aru andma gaasiga varustamise olukorra kindlusest ja reguleerivast raamistikust, et suurendada investeerimist infrastruktuuri. Määruste (EÜ) nr 1228/2003 ja (EÜ) nr 1775/2005 kavandatud muudatustega tehakse Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustikule ülesandeks koostada süsteemi piisavuse prognoose igaks suveks ja talveks ning samuti pikaajalisi prognoose. Euroopa prognoos on vajalik selleks, et võtta arvesse elektri ja gaasi ekspordi- ja impordivõimalusi nõudluse tipphetke tingimustes. Siseturu elektri- ja gaasivoogude piiriülese ulatuse tõttu tuleb kõnealune prognoos teha Euroopa tasandil.

6.2. Liikmesriikide koostöö

ELi õiguses on kaks gaasiga varustamise kindlust käsitlevat õigusakti. Esiteks, direktiiviga 2003/55/EÜ kehtestati liikmesriikide üldised jälgimiskohustused. Teiseks, direktiivis 2004/67/EÜ käsitletakse konkreetselt gaasiga varustamise kindlustamise meetmeid. Viimase nimetatud direktiiviga on loodud gaasi koordineerimisrühm ning määratletud tarnehäirete korral kasutatav ühenduse mehhanism.

Nendes õigusaktides on sätestatud kooskõlastusplatvorm. Nendes ei määratleta koguselisi eesmärgi seoses varustuskindlusega ega kehtestata mingit kohustust seoses gaasivarudega. Samuti ei loo need raamistikku piirkondlikuks koostööks tõsiste varustushäirete korral.

Direktiivi 2004/67/EÜ võtsid liikmesriigid alles hiljuti üle. Selle artiklis 10 on sätestatud, et komisjon peab 19. maiks 2008 esitama aruande selle rakendamise kohta ja eelkõige selle vahendite tõhususe kohta, ning et ta võib teha edasisi ettepanekuid seoses varustuskindlusega. Eelkõige käsitletakse selles aruandes varustuskindluse meetmeid seoses gaasivarudega.

Sel eesmärgil ei muudeta esimese sammuna käesolevate ettepanekutega direktiivi 2004/67/EÜ ning käsitletakse ainult kahte teemat:

- *Suurendatud läbipaistvuskohustused kaubanduslike varude tasandil.* Iga gaasihoidla haldur peab iga päev avaldama oma hoidlates oleva turuvalmis gaasi koguse. See kohustus suurendab märkimisväärselt vastastikust usaldust piirkondliku ja kahepoolse abi saamiseks tõsiste varustushäirete korral.
- *Solidaarsus.* Tehakse ettepanek liikmesriikide koostööks, et edendada piirkondlikku ja kahepoolset solidaarsust. See koostöö peaks kava kohaselt hõlmama olukordi, mis võiksid tõenäoliselt tekkida liikmesriiki mõjutavate tõsiste gaasivarustushäirete tulemusel. Selle koostöö näited on riiklike meetmete ühtlustamine hädaolukordades tegutsemiseks ja vastastikuse abi andmise praktilise korra väljatöötamine. Komisjon võtab vajaduse korral vastu piirkondliku solidaarsuse alase koostöö suunised.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1775/2005 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,⁸

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,⁹

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,¹⁰

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras¹¹

ning arvestades järgmist:

- (1) Alates 1999. aastast järk-järgult välja kujundatud maagaasi siseturu eesmärk on pakkuda kõikidele ühenduse tarbijatele – nii kodanikele kui ka ettevõtjatele – tõelist valikuvõimalust, uusi ettevõtlusvõimalusi ja rohkem piiriülest kaubandust, et saavutada tõhususe kasv, konkurentsivõimelised hinnad ja kõrgemad teenindusstandardid ning toetada varustuskindlust ja säästlikkust.
- (2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta¹² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. septembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1775/2003 maagaasiedastusvõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta¹³ on andnud maagaasi siseturu loomisse olulise panuse.
- (3) Praegu aga ei ole võimalik tagada ühelegi ühenduse äriühingule õigust müüa kõikides liikmesriikides maagaasi võrdsetel tingimustel ilma diskrimineerimise ja ebasoodsate teguriteta. Seni puudub eelkõige mittediskrimineeriv võrgule juurdepääs ning kõikides liikmesriikides võrdselt tõhusa tasemega ametlik järelevalve.

⁸ ELT C [...], [...], lk [...].

⁹ ELT C [...], [...], lk [...].

¹⁰ ELT C [...], [...], lk [...].

¹¹ ELT C [...], [...], lk [...].

¹² ELT L 176, 15.7.2003, lk 57.

¹³ ELT L 289, 3.11.2005, lk 1.

- (4) Euroopa Komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa energiapoliitika”¹⁴ rõhutati, et oluline on viia lõpule maagaasi siseturu loomine ning kehtestada võrdsed tingimused kõikidele ühenduse gaasiettevõtjatele. Komisjoni teatistest Euroopa Parlamendile ja nõukogule gaasi ja elektri siseturu väljavaadete kohta¹⁵ ning komisjoni teatistest määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 17 kohase Euroopa gaasi- ja elektrisektoreid käsitleva uurimise kohta (lõpparuanne)¹⁶ nähtus, et olemasolevad eeskirjad ja meetmed ei moodusta hästi toimiva siseturu saavutamiseks piisavat raamistikku.
- (5) Määrust (EÜ) nr 1775/2005 tuleb kohandada vastavalt neile teatistele, et parandada maagaasi siseturu õiguslikku raamistikku.
- (6) Eelkõige on vaja paremat koostööd ja kooskõlastamist põhivõrguettevõtjate [termin muutunud, varem: edastusvõrgu haldur] vahel, et tagada tõhusa piiriülese põhivõrkudele juurdepääsu pakkumiseks ja haldamiseks vajalike tehniliste ja kaubandusreeglite järkjärguline vastavusseviimine ning tagada ühenduse põhivõrkude kooskõlastatud ja piisavalt tulevikkuvaatav kavandamine ja hea tehniline areng, võttes nõuetekohaselt arvesse keskkonnakaitset, ning edendada energiatõhusust, teadusuuringuid ja innovatsiooni eelkõige selleks, et tagada taastuvenergia ulatuslikum kasutamine ja vähem süsinikdioksiidiheiteid tekitava tehnoloogia levitamine. Põhivõrguettevõtjad peaksid haldama oma võrku kooskõlas kõnealuste vastavusse viidud tehniliste ja turureeglitega.
- (7) Ühenduse maagaasi põhivõrgu optimaalse juhtimise tagamiseks tuleks luua Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustik. Selle ülesandeid tuleks täita kooskõlas ühenduse konkurentsieskirjadega, mida kohaldatakse ka Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku otsuste suhtes. Võrgustiku ülesanded peaksid olema täpselt määratletud ja nende töömeetod peaks tagama tõhususe, esindavuse ja läbipaistvuse. Kuna tõhusamaid edusamme on võimalik saavutada piirkondliku lähenemisviisi abil, peaksid põhivõrguettevõtjad looma üldise koostööstruktuuri raames piirkondlikud struktuurid, tagades samas piirkondliku tasandi tulemuste kokkusobivuse ühenduse tasandi reeglite ja investeerimiskavadega. Koostöö sellistes piirkondlikes struktuurides eeldab võrguga seotud toimingute tõhusat eraldamist tootmisest ja tarnetegevusest, sest vastasel korral kaasneb põhivõrguettevõtjate vahelise piirkondliku koostööga konkurentsivastase käitumise oht.
- (8) Euroopa põhivõrguettevõtjate võrgustiku eeldatava töö tulemustest on huvitatud kõik turuosalised. Seepärast on tingimata vaja konsulteerimisprotsessi ning olemasolevad konsulteerimise soodustamiseks ja ühtlustamiseks loodud struktuurid, nagu EASEE-gas (European Association for the Streamlining of Energy Exchange), etendavad olulist rolli.

¹⁴ KOM(2007) 1.

¹⁵ KOM(2006) 841.

¹⁶ SEK(2006) 1724.

- (9) Et tugevdada konkurentsi likviidsete gaasi hulгимүүгитургуде abil, on oluline, et gaasiga saaks kaubelda, olenemata selle asukohast võrgus. Ainus viis selle saavutamiseks on anda võrgu kasutajatele vabadus reserveerida eraldi sisse- ja väljavooluvõimsusi, nii et lepinguliste marsruutide asemel tekib gaasi transport tsoonist tsooni. Sisse-välja süsteemide sobivuse eelistamist konkurentsi arengu soodustamiseks mainis enamik sidusrühmi juba kuuendal Madridi foorumil.
- (10) Gaasivõrkudes esineb märkimisväärne lepingutega ülekoormamine. Seepärast on uute või uuesti läbiräägitud lepingute puhul ülekoormusega tegelemise ja võimsuse jaotamise põhimõtete aluseks kasutamata võimsuse vabastamine, millega võimaldatakse võrgu kasutajatel oma kasutamata lepingujärgset võimsust edasi müüa või edasi rentida, ja põhivõrguettevõtjate kohustus pakkuda kasutamata võimsust turul vähemalt üks päev ette ja katkestatava võimsuse põhimõtte alusel. Võttes arvesse olemasolevate lepingute suurt arvu ja vajadust kehtestada võrdsed tingimused uue ja olemasoleva võimsuse kasutajatele, tuleb neid põhimõtteid kohaldada kogu lepingujärgse võimsuse suhtes, kaasa arvatud olemasolevad lepingud.
- (11) Riiklike reguleerivate asutuste ja komisjoni viimaste aastate turujärelevalve on näidanud, et olemasolevad läbipaistvusnõuded ja infrastruktuurile juurdepääsu eeskirjad ei ole piisavad.
- (12) Tuleb tagada võrdne juurdepääs võrgu füüsilise seisundiga seotud andmetele, et kõik turuosalised saaksid hinnata nõudluse ja pakkumise üldist olukorda ning teha kindlaks hulгимүүгйhinna muudatuste põhjused. Need andmed hõlmavad ka täpsemat teavet pakkumise ja nõudluse, võrgu läbilaskevõime, voogude ja käigushoidmise, tasakaalustamise ning hoidlate olemasolu ja kasutamise kohta. Kuna see teave on turu toimimiseks oluline, on vaja kaotada konfidentsiaalsusnõuete tõttu avalikustamisele seatud piirangud.
- (13) Selleks et suurendada usaldust turu vastu, peavad turuosalised olema kindlad, et kuritarvituste eest karistatakse. Pädevatel asutustel peaks olema võimalus uurida tõhusalt turgude kuritarvitamist. Seepärast peab pädevatel asutustel olema juurdepääs andmetele, mis sisaldavad teavet tarneettevõtja tehtud tegevuslike otsuste kohta. Gaasiturul edastatakse kõik sellised otsused süsteemihalduritele võimsuste reserveerimise, registreerimise ja tegelike voogudena. Süsteemihaldurid peaksid selle teabe hoidma pädevate asutuste jaoks kättesaadavana teatava kindlaksmääratud aja jooksul.
- (14) Konkurents kodutarbijate pärast eeldab, et uutele jaeturgudele siseneda soovivaid tarnijaid ei tohi tõkestada. Seepärast peavad kõik turuosalised teadma varustusahelaga seotud eeskirju ja kohustusi ning neid peab ühtlustama, et tugevdada ühenduse turu integratsiooni.
- (15) Juurdepääs gaasihoidlatele ja veeldusjaamadele on ebapiisav, mistõttu tuleb eeskirju parandada. Elektri- ja gaasisektori Euroopa reguleerivate asutuste töörühma (ERGEG) järelevalvest ilmses, et Madridi foorumil kõikide sidusrühmade vahel kokku lepitud vabatahtlikke suuniseid, mis käsitlevad kolmandate isikute juurdepääsu head tava, ei kohaldata piisavalt ning seetõttu tuleb need teha siduvaks.

- (16) Määruses (EÜ) nr 1775/2005 on sätestatud, et tuleb vastu võtta teatavad meetmed kooskõlas nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusega 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused¹⁷.
- (17) Otsust 1999/468/EÜ on muudetud otsusega 2006/512/EÜ, millega kehtestati kontrolliga regulatiivmenetlus üldise iseloomuga meetmete jaoks, mille eesmärk on muuta asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras vastuvõetud põhiakti väheolulisi sätteid, sealhulgas mõningaid sätteid välja jättes või täiendada akti uute väheoluliste sätete lisamisega.
- (18) Vastavalt Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisavaldusele¹⁸ otsuse 2006/512/EÜ kohta tuleb selleks, et nimetatud uut menetlust saaks kohaldada asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras vastuvõetud aktide suhtes, kohandada kõnealuseid akte vastavalt kehtivale korrale.
- (19) Seoses määrusega (EÜ) nr 1775/2005 tuleks komisjonile anda eelkõige õigus kehtestada või vastu võtta vajalikud suunised, et tagada käesoleva määruse eesmärgi saavutamiseks vajalik minimaalne ühtlustamistase. Kuna need on üldist laadi meetmed, mille eesmärk on muuta määruse (EÜ) nr 1775/2005 väheolulisi sätteid ja täiendada määrust (EÜ) nr 1775/2005 uute väheoluliste sätete lisamisega, tuleks kõnealused meetmed vastu võtta otsuse 1999/468/EÜ artiklis 5a sätestatud kontrolliga regulatiivmenetluse kohaselt.
- (20) Seepärast tuleks vastavalt muuta määrust (EÜ) nr 1775/2005,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 1775/2005 muudetakse järgmiselt.

- (1) Artikkel 1 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 1

Sisu ja reguleerimisala

Käesoleva määruse eesmärk on:

- a) sätestada mittediskrimineerivad eeskirjad maagaasi põhivõrgule juurdepääsu tingimuste kohta, võttes arvesse riikide ja piirkondlike turgude iseärasusi, et tagada gaasi siseturu tõhus toimimine;
- b) sätestada mittediskrimineerivad veeldusjaamadele ja hoidlatele juurdepääsu tingimuste eeskirjad;

¹⁷ EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23. Otsust on muudetud otsusega 2006/512/EÜ (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).

¹⁸ ELT C 255, 21.10.2006, lk 1.

- c) soodustada hästi toimivate ja läbipaistvate piiriülest jaemüügiturgude ning hästi toimiva ja läbipaistva hulgimüügituru teket; määruses sätestatakse meetmed nimetatud eeskirjade ühtlustamiseks, et võimaldada piiriülest gaasiga kauplemist ja jaetarbijatele tarnimist.

Määrust kohaldatakse üksnes direktiivi 2003/55/EÜ artikli 19 lõigete 3 või 4 kohaste gaasihoidlate suhtes, välja arvatud artikli 6a lõige 4.

Esimeses lõigus osutatud eesmärgid hõlmavad ka võrgule juurdepääsuga seotud tariifide ühtlustatud põhimõtete või nende arvestamise aluseks oleva meetodika sätestamist, juurdepääsuteenuste kehtestamist kolmandatele isikutele, võimsuse jaotamise ja võrkude ülekoormusega tegelemise ühtlustatud põhimõtete määratlemist, läbipaistvusnõuete, tasakaalustuseeskirjade ja tasakaalustamatuse eest määratavate tasude kindlaksmääramist ning võimsusega kauplemise hõlbustamist.”

(2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

- a) punkti 1 lisatakse järgmised mõisted:

„24) maagaasi veeldusjaama võimsus – terminali võimsus, mida kasutatakse maagaasi veeldamiseks või veeldatud maagaasi impordiks, mahalaadimiseks, abiteenusteks, ajutiseks hoiustamiseks ja taasgaasistamiseks;

25) ruum – gaasi maht, mida hoidla kasutajal on õigus gaasi hoiustamiseks kasutada;

26) väljundvõimsus – voolukiirus, millega hoidla kasutajal on õigus hoidlast gaasi välja võtta;

27) sisendvõimsus – voolukiirus, millega hoidla kasutajal on õigus gaasi hoidlasse panna;

28) hoiustamisvõimsus – ruumi, sisendvõimsuse ja väljundvõimsuse kombinatsioon;

29) amet – määrusega (EÜ) nr ...¹⁹ loodud energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööamet.”;

- b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Ilma et see piiraks käesoleva artikli lõikes 1 osutatud mõistete kasutamist, kasutatakse ka direktiivi 2003/55/EÜ artiklis 2 esitatud mõisteid, mis on käesoleva määruse kohaldamisel asjakohased, välja arvatud kõnealuse artikli punktis 3 määratletud edastamise mõiste.

Käesoleva artikli punktis 1 edastusega seoses esitatud mõisteid 3–23 kohaldatakse analoogia alusel ka gaasihoidlatele ja veeldusjaamadele.”

(3) Lisatakse artiklid 2a–2h:

¹⁹ ELT L

„Artikkel 2a

Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik

Kõik põhivõrguettevõtjad teevad ühenduse tasandil koostööd, luues selleks Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku, et tagada Euroopa maagaasi põhivõrgu optimaalne juhtimine ja hea tehniline areng.

Artikkel 2b

Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku loomine

1. Hiljemalt [...] esitavad maagaasi põhivõrguettevõtjad komisjonile ja ametile loodava Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku põhikirja kavandi, tulevaste liikmete nimekirja ja töökorra kavandi, mis sisaldab ka teiste sidusrühmadega konsulteerimise eeskirju.
2. Kuue nädala jooksul alates põhikirja kavandi, liikmete nimekirja ja töökorra kavandi saamisest esitab amet komisjonile nende kohta arvamuse.
3. Komisjon esitab põhikirja kavandi, liikmete nimekirja ja töökorra kavandi kohta arvamuse kolme kuu jooksul alates ameti arvamuse saamisest.
4. Kolme kuu jooksul alates komisjoni arvamuse saamisest loovad põhivõrguettevõtjad Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku ning võtavad vastu ja avaldavad selle põhikirja ja töökorra.

Artikkel 2c

Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku ülesanded

1. Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik võtab vastu:
 - a) lõikes 3 nimetatud valdkondade tehnilised ja turureeglid;
 - b) võrguhalduse ühised vahendid ja teadusuuringute kavad;
 - c) iga kahe aasta järel 10-aastase investeerimiskava;
 - d) iga-aastase tööprogrammi;
 - e) aastaaruande;
 - f) iga-aastase suvise ja talvise tarnimise prognoosi.
2. Lõike 1 punktis d osutatud iga-aastane tööprogramm sisaldab sellel aastal koostatavate tehniliste ja turureeglite loendit ja kirjeldust, võrgu toimimise kooskõlastamise ning teadus- ja arendustegevuse kava ning soovituslikku ajakava.

3. Üksikasjalikud tehnilised ja turureeglid hõlmavad järgmisi valdkondi, pidades silmas iga-aastases tööprogrammis määratletud prioriteete:
- a) turvalisus- ja töökindluseeskirjad;
 - b) võrguühenduste ja võrgule juurdepääsu eeskirjad;
 - c) andmevahetus- ja arvelduseeskirjad;
 - d) koostalitlusvõime eeskirjad;
 - e) tegevuskord hädaolukordades;
 - f) võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise eeskirjad;
 - g) kauplemiseeskirjad;
 - h) läbipaistvuseeskirjad;
 - i) tasakaalustuseeskirjad, sealhulgas registreerimise protseduuri eeskirjad, tasakaalu rikkumise tasude eeskirjad ja põhivõrguettevõtjate võrkudevahelise operatiivtasakaalustamise eeskirjad;
 - j) ühtlustatud transporditariifstruktuure käsitlevad eeskirjad;
 - k) maagaasivõrkude energiatõhusus.
4. Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik teostab tehniliste ja turureeglite täitmise järelevalvet ning esitab oma järelevalvetegevuse tulemused lõike 1 punktis e osutatud aastaaruandes.
5. Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik avaldab iga kahe aasta järel kogu ühendust hõlmava 10-aastase võrkude investeerimiskava. See investeerimiskava sisaldab integreeritud võrgu mudelit, võimalikke stsenaariume, pakkumise ja nõudluse adekvaatsuse aruannet ning süsteemi paindlikkuse hinnangut. Investeerimiskava tugineb eelkõige riiklikele investeerimiskavadele ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse 1364/2006/EÜ²⁰ kohastele üleeuroopaliste energiavõrkude suunistele. Investeerimiskavas määratletakse investeerimislüngad, eelkõige piiriülese võimsuse osas.
6. Komisjoni taotluse korral nõustab Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik komisjoni artiklis 9 sätestatud suuniste vastuvõtmise alal.

²⁰ ELT L 262, 22.9.2006, lk 1.

Artikkel 2d

Ameti teostatav järelevalve

1. Amet jälgib Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku nende ülesannete täitmist, millele on osutatud artikli 2c lõikes 1.
2. Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik esitab ametile tehniliste ja turureeglite kavandid, 10-aastase investeerimiskava kavandi ja iga-aastase tööprogrammi kavandi, sealhulgas andmed konsulteerimisprotsessi kohta.

Amet võib kolme kuu jooksul esitada Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustikule oma arvamuse.

Amet esitab komisjonile nõuetekohaselt põhjendatud arvamuse, kui ta leiab, et iga-aastase tööprogrammi kavand või 10-aastase investeerimiskava kavand ei taga mittediskrimineerimist, tõhusat konkurentsi ega turu tõhusat toimimist.

Artikkel 2e

Tehniliste ja turureeglite kehtestamine ja hindamine

1. Pärast ametiga konsulteerimist võib komisjon kutsuda Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustikku üles töötama mõistliku aja jooksul välja reeglid artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades, kui ta leiab, et selliseid reegleid on vaja turu tõhusaks toimimiseks.
2. Amet esitab komisjonile nõuetekohaselt põhjendatud arvamuse, kui ta leiab, et:
 - a) Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku poolt artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades vastu võetud tehnilised või turureeglid ei taga mittediskrimineerimist, tõhusat konkurentsi ega turu tõhusat toimimist;
 - b) Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik ei suuda mõistliku aja jooksul kokku leppida artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondade tehnilistes ja turureeglites;
 - c) põhivõrguettevõtjad ei suuda rakendada Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku poolt artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades vastu võetud tehnilisi ja turureegleid.
3. Komisjon võib omal algatusel või ameti soovitusel vastu võtta suunised artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades, kui ta leiab, et:
 - a) Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku poolt artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades vastu võetud tehnilised või turureeglid ei taga mittediskrimineerimisest, tõhusat konkurentsi ega turu tõhusat toimimist;

- b) Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik ei suuda mõistliku aja jooksul kokku leppida artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondade tehnilistes ja turureeglites;
- c) põhivõrguettevõtjad ei suuda rakendada Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku poolt artikli 2c lõikes 3 loetletud valdkondades vastu võetud tehnilisi ja turureegleid.

Kõnealused meetmed, mis on kavandatud käesoleva määruse väheoluliste sätete muutmiseks seda täiendades, võetakse vastu artikli 14 lõikes 2 sätestatud kontrolliga regulatiivmenetluse kohaselt.

- 4. Lõige 3 ei piira komisjoni õigust võtta vastu artiklis 9 sätestatud suunised ja neid muuta.

Artikkel 2f

Konsulteerimine

- 1. Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik konsulterib ulatuslikult ja aegsasti avatud ja läbipaistval viisil kõikide asjaomaste turuosalistega, eelkõige artikli 2c lõigetes 1 ja 3 osutatud tehniliste ja turureeglite ning iga-aastase tööprogrammi koostamisel; konsulterimisse on kaasatud tarneettevõtjad, tarbijad, võrgu kasutajad, jaotusvõrguettevõtjad, maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid, kaasa arvatud asjaomased (tööstusharu)liidud, tehnilised asutused ja sidusrühmade platvormid.
- 2. Kõik lõikes 1 osutatud küsimustega seotud dokumendid ja kohtumiste protokollid avalikustatakse.
- 3. Enne artikli 2c lõigetes 1 ja 3 osutatud iga-aastase tööprogrammi ning tehniliste ja turureeglite vastuvõtmist teeb Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustik teatavaks, milliseid märkusi konsulterimise käigus esitati ning mil viisil neid märkusi on arvesse võetud. Kui märkusi ei ole arvesse võetud, esitab ta selle põhjused.

„Artikkel 2g

Kulud

Artiklites 2a–2h osutatud Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku tegevusega seotud kulud kannavad põhivõrguettevõtjad ning neid võetakse arvesse tariifide arvutamisel.

Artikkel 2h

Põhivõrguettevõtjate piirkondlik koostöö

1. Põhivõrguettevõtjad teevad Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustiku raames piirkondlikku koostööd, et toetada artikli 2c lõikes 1 osutatud ülesannete täitmist. Eelkõige avaldavad nad iga kahe aasta järel piirkondliku investeerimiskava ning võivad teha piirkondlikul investeerimiskaval põhinevaid investeerimisotsuseid.

Piirkondlik investeerimiskava ei tohi olla vastuolus artikli 2c lõike 1 punktis c osutatud 10- aastase investeerimiskavaga.

2. Põhivõrguettevõtjad edendavad ka võrgu optimaalseks haldamiseks vajalikku töökorda ning energiabörside arengut, piiriülese võimsuse jaotamist avalike oksjonite ning tasakaalustusmehhanismide integreerimise abil.
3. Piirkondlike koostööstruktuuridega hõlmatud geograafilise piirkonna võib määratleda komisjon. Kõnealune meede, mis on kavandatud käesoleva määruse väheoluliste sätete muutmiseks seda täiendades, võetakse vastu artikli 14 lõikes 2 sätestatud kontrolliga regulatiivmenetluse kohaselt.

Sel eesmärgil võib komisjon konsulteerida Euroopa maagaasi põhivõrguettevõtjate võrgustikuga.”

- (4) Artikli 3 lõikele 1 lisatakse järgmine lõik:

„Tariifid määratakse võrgu kasutajatele eraldi ja sõltumatult iga põhivõrku sisenemise või põhivõrgust väljumise punkti kohta. Võrgutasusid ei arvutata lepinguliste marsruutide alusel.”

- (5) Artikli 4 pealkiri asendatakse järgmisega:

„Põhivõrguettevõtjatega seotud juurdepääsuteenused kolmandatele isikutele”.

- (6) Lisatakse artikkel 4a:

„Artikkel 4a

Hoidlate ja maagaasi veeldusjaamadega seotud juurdepääsuteenused kolmandatele isikutele

1. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid:
 - a) tagavad, et nende pakutavad teenused oleksid kõigi võrgu kasutajate jaoks mittediskrimineerivad ja vastaksid turu nõudlusele; eelkõige juhul, kui veeldusjaama- või hoidlahaldur pakub eri tarbijatele sama teenust, peab ta seda pakkuma samaväärsetel lepingutingimustel;

- b) pakuvad vastastikku seotud gaasitranspordivõrkude kasutamiseks sobivaid teenuseid ning hõlbustavad võrkudele juurdepääsu, tehes selleks koostööd põhivõrguettevõtjaga;
- c) avalikustavad vajaliku teabe, eelkõige andmed teenuste kasutamise ja kättesaadavuse kohta, hoidla ja veeldusjaamade kasutajate mõistlikele ärivajadustele vastaval ajal.

2. Hoidlahaldurid:

- a) võimaldavad nii kindlaid kui ka katkestatavaid juurdepääsuteenuseid kolmandatele isikutele; katkestatava võimsuse hind peab kajastama katkestamise tõenäosust;
- b) pakuvad hoidla kasutajatele nii pika- kui ka lühiajalisi teenuseid;
- c) pakuvad hoidla kasutajatele nii eraldatud kui ka ühendteenuseid ruumi, sisendvõimsuse ja väljundvõimsuse vallas.

3. Veeldusjaama- ja hoidlalepingud ei tohi kaasa tuua meelevaldselt kõrgemaid tariife, kui need on sõlmitud:

- a) väljaspool maagaasiaastat ebastandardsete algusaegadega või
- b) lühemaks ajaks kui tavapärased aastased transpordi- ja hoiustamislepingud.

4. Vajaduse korral võib juurdepääsuteenuseid kolmandatele isikutele osutada tingimusel, et võrgu kasutajad esitavad asjaomased tagatised oma maksejõulisuse kohta. Sellised tagatised ei tohi põhjendamatult takistada turulepääsu ning peavad olema mittediskrimineerivad, läbipaistvad ja proportsionaalsed.

5. Veeldusjaama võimsuse ja hoiustamisvõimsuse lepingulised miinimummäärad peavad põhinema tehnilistel piirangutel ning peavad võimaldama väiksemate hoidlakasutajate juurdepääsu hoidlateenustele.”

(7) Artiklit 5 muudetakse järgmiselt:

- a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Põhivõrguettevõtjatega seotud võimsuse eraldamise mehhanismide ja ülekoormusega tegelemise korra põhimõtted”;

- b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Põhivõrguettevõtjad rakendavad ja avaldavad ülekoormusega tegelemise mittediskrimineeriva ja läbipaistva korra, mis põhineb järgmistel põhimõtetel:

- a) lepingutega ülekoormamise korral peab põhivõrguettevõtja esmasel turul pakkuma kasutamata võimsust vähemalt üks päev ette ning katkestatava võimsuse põhimõtte alusel;

b) võrgu kasutajatel peab soovi korral olema võimalik oma kasutamata lepingujärgset võimsust järelturul edasi müüa või edasi rentida. Liikmesriigid võivad nõuda, et võrgu kasutajad teavitaksid sellest põhivõrguettevõtjat.”;

c) lõige 4 jäetakse välja;

d) lisatakse lõige 6:

„6. Põhivõrguettevõtjad hindavad korrapäraselt turu nõudlust uute investeeringute järele. Uusi investeeringuid kavandades hindavad põhivõrguettevõtjad turu nõudlust.”

(8) Lisatakse artikkel 5a:

„Artikkel 5a

Hoidlate ja maagaasi veeldusjaamade võimsuse jaotamise mehhanismide ja ülekoormusega tegelemise korra põhimõtted

1. Turuosalistele tehakse kättesaadavaks suurim võimalik hoidla- ja maagaasi veeldusjaama võimsus, pidades silmas võrgu terviklikkust ja toimimist.
2. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid peavad rakendama ja avaldama mittediskrimineerivaid ja läbipaistvaid võimsuse jaotamise mehhanisme, mis:
 - a) annavad asjakohaseid majanduslikke signaale võimsuse tõhusa ja maksimaalse kasutamise kohta ning hõlbustavad investeeringute tegemist uude infrastruktuuri;
 - b) sobivad kokku turumehhanismidega, kaasa arvatud kiirtehingute turg ja kauplemiskeskus, olles samal ajal paindlikud ja võimelised kohanduma arenevate turutingimustega;
 - c) sobivad kokku ühendatud võrkudele juurdepääsu süsteemidega.
3. Veeldusjaama- ja hoidlalepingud peavad sisaldama liigse varuvõimsuse soetamist vältivaid meetmeid, võttes arvesse järgmisi lepingutega ülekoormamise puhul kohaldatavaid põhimõtteid:
 - a) süsteemihaldurid pakuvad maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate kasutamata võimsust esmasel turul; hoidlate puhul pakutakse seda vähemalt üks päev ette ning katkestatava võimsuse põhimõtte alusel;
 - b) maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate võimsuse kasutajatel peab soovi korral olema võimalik oma kasutamata lepingujärgset võimsust järelturul edasi müüa.”

(9) Artiklit 6 muudetakse järgmiselt:

(a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Põhivõrguettevõtjatega seotud läbipaistvusnõuded”;

- (b) lõige 5 jäetakse välja;
- (c) lisatakse lõige 7:

„7. Põhivõrguettevõtjad avalikustavad nõudluse ja pakkumise kohta eel- ja järelandmed, mis põhinevad registreerimisel, prognoosidel ja tegelikult võrku sisse ja sealt välja liikunud voogudel. Avalikustatava teabe üksikasjalikkus peab vastama põhivõrguettevõtja käsutuses olevatele andmetele.

Põhivõrguettevõtjad avalikustavad võrgu tasakaalustamiseks võetud meetmed ning sellega kaasnevad kulud ja tulud.

Asjaomased turuosaliselised esitavad põhivõrguettevõtjatele käesolevas artiklis osutatud andmed.”

- (10) Lisatakse artiklid 6a ja 6b:

„Artikkel 6a

Hoidlate ja maagaasi veeldusjaamade läbipaistvusnõuded

1. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid peavad avalikustama üksikasjaliku teabe enda poolt pakutavate teenuste ja vastavate tingimuste kohta koos tehniliste andmetega, et veeldusjaamade ja hoidlate kasutajatele oleks võimaldatud tõhus juurdepääs veeldusjaamadele ja hoidlatele.
2. Iga maagaasi veeldusjaama ja hoidla haldur avalikustab osutatud teenuste puhul arvandmed lepingutega kaetud ja vaba hoiustamisvõimsuse ja maagaasi veeldusjaama võimsuse kohta, tehes seda korrapäraselt ja jooksvalt ning kasutajasõbralikul standarditud viisil.
3. Maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid peavad alati avalikustama käesoleva määrusega nõutava teabe arukal, koguseliselt selgel ja kergesti kättesaadaval viisil ning mittediskrimineerivalt.
4. Kõik maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate haldurid avalikustavad igas hoidlas ja veeldusjaamas oleva gaasi hulga, sissetulevad ja väljaminevad vood ning vaba hoiustamisvõimsuse ja maagaasi veeldusjaama võimsuse, kaasa arvatud nende hoidlate ja veeldusjaamade puhul, millele kolmandatel isikutel juurdepääs puudub. See teave saadetakse ka põhivõrguettevõtjale, kes avalikustab selle kokkuvõtlikult iga süsteemi või alamsüsteemi kohta, mis on määratletud vastavate punktidega. Seda teavet ajakohastatakse vähemalt kord päevas.”

Artikkel 6b

Süsteemihaldurite andmete säilitamine

„Põhivõrguettevõtjad, gaasihoidlate haldurid ja maagaasi veeldusjaamade haldurid hoiavad riikliku reguleeriva asutuse, riikliku konkurentsiasutuse ja komisjoni jaoks viie aasta jooksul kättesaadavana kõik artiklites 6 ja 6a ning lisa osas 3 osutatud andmed.”

(11) Artiklit 7 muudetakse järgmiselt:

- a) lõike 1 lõppu lisatakse järgmine lause: „Tasakaalustuseeskirjad peavad olema turupõhised.”;
- b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Selleks et võimaldada võrgu kasutajatel võtta õigeaegselt parandusmeetmeid, peavad põhivõrguettevõtjad edastama reaalaja olukorda kajastava piisava, õigeaegse ja usaldusväärse teabe võrgu kasutajate tasakaalustusprotsessi seisundi kohta.

Esitatud teave peab kajastama põhivõrguettevõtjale kättesaadava teabe seisu ning arveldusperioodi, mille kohta tasakaalustamatuse eest määratavad tasud arvutatakse.

Kõnealuse teabe eest ei tohi tasu võtta.”

- c) lõiked 4, 5 ja 6 jäetakse välja.

(12) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

Võimsusega seotud õigustega kauplemine

Iga põhivõrguettevõtja ning hoidla ja maagaasi veeldusjaama haldur peab võtma mõistlikke meetmeid, et võimaldada vaba kauplemist võimsusega seotud õigustega ja hõlbustada sellist kauplemist. Iga selline haldur peab välja töötama transpordi-, maagaasi veeldusjaama ja hoiustamise ühtlustatud lepingud ja menetlused esmasel turul, et hõlbustada järelkauplemist võimsusega seotud õigustega, ning tunnustama võimsusega seotud esmaste õiguste üleminekut, kui võrgu kasutajad sellest teavitavad.

Transpordi, maagaasi veeldusjaama ja hoiustamise ühtlustatud lepingutest ja menetlustest tuleb teavitada reguleerivaid asutusi.”

(13) Lisatakse artikkel 8a:

„Artikkel 8a

Jaemüügiturud

Et soodustada hästi toimivate ja läbipaistvate piiriüleste jaemüügiturgude teket piirkondlikul ja ühenduse tasandil, tagavad liikmesriigid, et põhivõrguettevõtjate, jaotusvõrguettevõtjate, tarneettevõtjate ja tarbijate ning vajaduse korral ka teiste turuosaliste rollid ja kohustused oleksid määratletud seoses lepinguliste suhetega, kohustusega tarbijate ees, andmevahetusega ja arvelduseeskirjadega, andmete omandiõigusega ja mõõtmiskohustusega.

Need eeskirjad avalikustatakse, need koostatakse piiriülese tarbijatele juurdepääsu ühtlustamist silmas pidades ning reguleerivad asutused vaatavad need üle.”

(14) Artiklis 9 asendatakse lõiked 1 ja 2 järgmisega:

- „1. Vajaduse korral määratletakse suunistes, mis annavad käesoleva määruse eesmärgi saavutamiseks vajaliku minimaalse ühtlustatuse taseme:
- a) kolmandatele isikutele juurdepääsuteenuseid käsitlevad üksikasjad, kaasa arvatud olemus, kestus ja kõnealuste teenuste muud nõuded, kooskõlas artiklitega 4 ja 4a;
 - b) võimuse eraldamise mehhanismi ja lepingutega ülekoormamise korral kohaldatava ülekoormusega tegelemise korra aluspõhimõtete üksikasjad kooskõlas artiklitega 5 ja 5a;
 - c) võrgu kasutajatele võrgule tõhusa juurdepääsu saamiseks vajalike tehniliste andmete määratluse ja läbipaistvusnõuete kõigi asjaomaste punktide määratluse üksikasjad, kaasa arvatud teave, mis tuleb avaldada kõigi asjaomaste punktide kohta, ning ajakava, mille kohaselt kõnealune teave tuleb avalikustada, kooskõlas artiklitega 6 ja 6a;
 - d) tariifimethodika üksikasjad kooskõlas artikliga 3;
 - e) tasakaalustuseeskirjade üksikasjad kooskõlas artikliga 7;
 - f) esmase turu töökorra üksikasjad, et hõlbustada võimsusega kauplemist järelturul ning võimsusega seotud esmaste õiguste üleminekut võrgu kasutajate vahel kooskõlas artikliga 8;
 - g) üksikasjad artiklis 8a loetletud jaemüügiturgu käsitlevate küsimuste kohta;
 - h) üksikasjad artikli 2c lõikes 3 loetletud küsimuste kohta.
2. Suunised lõike 1 punktides a, b ja c loetletud küsimuste kohta on sätestatud lisas seoses põhivõrguettevõtjatega.

Komisjon võib muuta esimeses lõigus osutatud suuniseid ja vastu võtta suuniseid lõikes 1 loetletud küsimuste kohta. Kõnealused meetmed, mis on kavandatud käesoleva määruse väheoluliste sätete muutmiseks muu hulgas määruse täiendamise teel, võetakse vastu artikli 14 lõikes 2 osutatud kontrolliga regulatiivmenetluse kohaselt.”

(15) Artikli 14 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Kui viidatakse käesolevale lõikele, kohaldatakse otsuse 1999/468/EÜ artikli 5a lõikeid 1–4 ja artiklit 7, võttes arvesse selle artiklis 8 sätestatud.”

(16) Artikli 16 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) ühendustorudele liikmesriikide, maagaasi veeldusjaamade ja hoidlate vahel ning olemasolevate infrastruktuuride märkimisväärsede võimsuse suurenemiste ning selliste infrastruktuuride ümberehituste korral, mis võimaldavad uute gaasi tarneallikate kasutuselevõttu direktiivi 2003/55/EÜ artikli 22 lõigete 1 ja 2 kohaselt ning mille suhtes ei kohaldata nimetatud direktiivi artiklite 7, 18, 19, 20 ja artikli 25 lõigete 2, 3 ja 4 sätteid, kuni nende suhtes ei kohaldata käesolevas lõigus osutatud sätteid, välja arvatud käesoleva määruse artikli 6a lõige 4; või”.

(17) Lisa muudetakse järgmiselt:

a) punkti 1 pealkiri asendatakse järgmisega:

„Põhivõrguettevõtjatega seotud juurdepääsuteenused kolmandatele isikutele”;

b) punkti 2 pealkiri asendatakse järgmisega:

„Põhivõrguettevõtjatega seotud võimsuse eraldamise mehhanismide ja ülekoormusega tegelemise korra ja selle kohaldamise põhimõtted lepingutega ülekoormamise korral, ja”.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, [...]

Euroopa Parlamendi nimel
president
[...]

Nõukogu nimel
eesistuja
[...]